

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG
MEGBÍZÁSÁBÓL A M.KIR. POSTA JOGÁSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr.FORSTER KÁROLY M.KIR.POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. PÁZMÁNY ÖDÖN
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAMŰSZAKI TANÁCSOS

Magyarország nemzetiségi politikája és a posta.

Írta: Dr. LUKÁSZ ALFONZ m. kir. postatitkár. *)

La politique des nationalités en Hongrie et la poste. Par M. le Dr. ALFONZ LUKÁSZ. Secrétaire de poste.

L'article fait l'objet d'une conférence tenue par l'auteur dans l'Union des fonctionnaires administratifs et techniques de la poste hongroise. Au début, l'auteur jette un coup d'oeil rétrospectif sur le développement de la question des nationalités en Europe; il continue en faisant connaître la situation des nationalités dans notre pays. Il est à remarquer que la Hongrie n'a jamais connu la notion des „minorités”. Dans la suite, il s'occupe des problèmes imposés au service postal en vue de la réalisation du meilleur contact entre le personnel des bureaux de poste et les usagers appartenant aux nationalités. Le plus important de tous ces problèmes est l'emploi de langues. L'utilisation de la langue maternelle devant les autorités publiques est réglée par plusieurs dispositions de la législation hongroise. La poste observe strictement ces dispositions lors de la nomination des chefs de bureaux de poste et des maîtres de poste qui doivent avoir la connaissance de la langue des nationalités domiciliées au siège de leur bureau. Des cours sont organisés pour enseigner des langues aux employés des bureaux. L'auteur propose le développement de ces cours. Vu que les expressions postales ne se trouvent pas facilement dans les dictionnaires, l'Administration a publié des cahiers contenant en langues allemande, ruthène, slovaque et roumaine les mots, les expressions et les exemples de conversation les plus usités dans le service de P. T. T. Au but de faciliter l'orientation dans les bureaux de poste, proposition faite pour appliquer aux guichets de réception des suscriptions en langues des nationalités. En recrutant le nouveau personnel, considération est prise aux connaissances de la langue des nationalités.

Pour terminer, il traite des principes sur lesquels on peut baser la bonne politique d'un pays envers ses nationalités.

*) E tanulmányt a szerző részletesebb szöveggel a m. kir. posta jogász- és mérnök tisztviselői országos egyesülete 1941 március hó 13-iki jogász szakosztályi ülésén felolvasta.

A nemzetiségi kérdés, mint napjaink annyi vajudó problémája, a XIX. században jelentkezett Európaszerte s a mult század eleje óta vár megoldásra. A nacionalizmus volt politikai téren az egész XIX. század uralkodó eszméje s mint ilyen, az 1820-as évektől kezdve rányomta bélyegét Európa történetére. Ennek a gondolatnak, a nemzetiségi evolúciónak jegyében alakul át úgyszólván az egész földrész politikai térképe. A Balkánon a török végleges kiszorítása és a balkáni népek önálló államokká való alakulása a görög szabadságharccal indult meg. Egymásután jut állami függetlenséghez Szerbia, Bulgária, Románia. E században vívja ki nyugaton függetlenségét Belgium és Hollandia. Ekkor zajlik le a magyar szabadságharc, s 1870-ben megalakul az Italia Unita, 1871-ben pedig az egységes német birodalom. Mindezeknek a mozgalmaknak a jelszava az, hogy az egy néphez tartozó és egymás mellett élő népeket egy államban kell egyesíteni.

Európa két nagy államának megalakulása után a század utolsó évtizedei alatt és a XX. század első évtizedében a nemzetiségi kérdés miatt nyílt elleneségeskedés nem tört ugyan ki, de egész Közép-Európa, elsősorban a monarchia, gátjai közé alig szorítható folyóhoz hasonlított. S tudjuk nagyon jól, hogy a folyó azután valóban kitért medréből, elsodorván nemcsak Európa legrégebbi uralkodóházát, hanem elpusztítva azt a hatalmas alkotmányt is, amelyet Osztrák-Magyar Monarchiának neveztek s amely minden vélt vagy igaz hibája ellenére egyedül volt képes arra, hogy Közép-Európa kb. 700.000 km²-nyi területén teljesen összekeverve lakó húszféle nemzetiséget egy államszervezetben egyesítse, megadván nekik a gazdasági egységből fakadó anyagi jólétet és a nagyhatalmi állásánál fogva kijáró nemzetközi tekintélyt. Hogy sem Ausztria, sem Magyarország nem lehetett meg a nélkül, hogy egyik vagy másik nemzetiségnek ne lett volna meg a maga ú. n. sérelme, az természetes. Sőt akármilyen paradoxul hangzik, éppen az a tény, hogy valamennyi nemzetiségnek voltak sérelmei, igazolta azt, hogy lehetőleg minden nemzetiség kívánságaiból igyekeztek annyit, amennyit lehetett, teljesíteni.

Miként Európában általában nem ismerték a nemzeti kérdést, úgy Magyarországon is a XVIII. század végéig ismeretlen volt e probléma.

Hazánkban ú. n. „nemzetiségek“ tulajdonképpen a honfoglalás óta vannak. A magyar nép, amikor mai hazáját elfoglalta a Kárpátok medencéjében, itt leginkább szláv és német törzseket talált. Ezek legnagyobb része a mai tótok őseinek kivételével összeolvadt a magyarsággal. A mai idegenajkú honostvéreink — a tótok kis részét kivéve — nem is a honfoglaláskor itt talált idegen népek utódai, hanem későbbi jövevények. Az Árpádok kora óta állandó, hol erősebb, hol gyengébb mértékben folyik idegen elemek beszivárgása az országba.

Túlnőne ennek az értekezésnek a keretén nemzetiségeink történetének ismertetése. Csupán azt kell kiemelnünk, hogy a magyarság a betelepülők iránt mindig teljes vallási és kulturális türelemmel viseltetett.

A hatóságok hosszú évszázadokon át mindenkihez saját nyelvén szólnak s ezt természetesnek tartják. Az asszimilációs kísérleteknek, bármily irányúak voltak is a XVIII. századig, csak vallási jellegük volt. Kétségtelen azonban, hogy a magyar műveltség fejlettebb volta a maga büvkörébe vonta a nemzetiségeknek elsősorban műveltebb rétegeit.

A XVIII. században azután a nemzetiségek még jobban elszaporodtak.

A határőrvidékre rácokat, a Bánságba és a Bácska egy részébe pedig németeket telepítettek és még nagyobb számban jöttek be oláhok. E tömegek közül a németiség betelepítése nem adott aggodalomra okot elsősorban azért, mert ezek messze voltak régi hazájuktól s így annak magához szívó ereje nem érvényesülhetett. A szerb és az oláh expanziós törekvések azonban már ekkor megkezdődnek. E két faj nemzeti vallása részére állandóan mind nagyobb autonómiát szorgalmazott s tudjuk nagyon jól, hogy ezt a fajta kulturális autonómiát nem sok választja el a politikától.

Ugyanekkor már a latin az ország hivatalos nyelve. Arisztokráciánk javarésze aulikus érzelmű, köznemességünk pedig a nemzetiségi vidéken — sajnos — könnyen olvad bele az alacsonyabb és idegen kulturájú népekbe.

II. József németesítő törekvéseinek ellenhatásaként, valamint a francia forradalom, de talán leginkább az irodalmi újjáébredés eredményeképp a magyarság kezd magára eszmélni. Az új idők hajnalhasadását jelenti az 1790-iki országgyűlésnek az a határozata, amely a magyar hivatalos nyelv behozatalát sürgeti.

Magyarországon a nacionalizmus fellépésekor a magyarság volt a legkulturáltabb réteg s ezért e nacionalizmus eleinte hatalmas iramban indulhatott hódító útjára. Az ország lakossága a múlt század elején 13 millió körül volt. Ebből mindössze 3 millió a magyar. De az ország szellemi élete, a városok, a színházak, a zene egy-két évtized alatt magyarrá válnak. A magyarságnak eleinte csupán a dinasztiaival kellett harcolnia. El is tartott 1844-ig, amíg az iskolában a magyar nyelv lett uralkodóvá; ezután mondták csak ki, hogy a törvényhozásban, a törvényhatóságoknál s általában a közigazgatásnál, valamint a bíróságokon a magyar a hivatalos nyelv.

Addigra azonban már a nemzetiségek is magukhoz tértek. A szászok — az egyetlen német népcsoport, amely nem tudott igazi közösségi érzést ápolni a magyarsággal — 1837 óta visszaküldik a magyar nyelvű leiratokat. Az országgyűlésen is a magyar nyelv ellen foglalnak állást, akárcsak a horvátok, akik teljes állami önállóságukat hangsúlyozzák. Az oláhok nemzetiségi mozgalma a görög egyház, a tót nemzetiségi mozgalom pedig az evangélikus egyház köntösében jelentkezik.

Ezek a követelések a magyarság körében erős ellenhatást váltottak ki. Ennek az érzésnek adott kifejezést Kossuth Lajos akkor, amikor követelte, hogy az összes közokiratokat magyar nyelven szerkesszék s minden falusi iskolában is gondosan tanítsák a magyar nyelvet.

A kérdést magasabb szempontból megítélők, mint Deák Ferenc vagy gróf Széchenyi István az erkölcsi kötelekkel egybefűzött nemzet mellett foglaltak állást, szemben a túlzó nacionalizmussal. Mint Széchenyi mondta: „A szólás még korántsem érzés, a nyelvnek pengése korántsem dobogása még a szívnek, s ekkép a magyarul beszélő, sőt legékesebben szóló is korántsem magyar még.“ Széchenyi, mint oly sok mindenben, e kérdésben is alul maradt. Pedig, hogy mennyi igazság rejtőzik szavában, azt Trianon után ékesen igazolta a világháború előtti a magyar képviselőházban helyet foglalt oláh és tót nemzetiségi vezetők magatartása.

A nemzetiségek szerepét a szabadságharc alatt és a magyarság helyzetét annak leverése után jól ismerjük. A nemzetiségek önállósági törekvései az abszolutizmus ideje alatt sem pihentek. A magyar nemzetnek akkor két

lehetősége volt, az egyik az osztrákokkal való kiegyezés, amelyet Deák Ferenc bölcseségével létre is hozott, a másik Kossuth terve: a Duna-konföderáció. Ez Magyarországot, Romániát, Szerbiát, valamint Horvát- és Szlavonországot egyesítette volna. Közös ügyek lettek volna a hadsereg, külügy, kereskedelem, vám, közlekedés, pénzügy. A parlament felváltva ülésezett volna Pesten, Zágrábban, Belgrádban és Bukarestben.

A kiegyezési törvény, majd a Horvátországról szóló 1868. évi XXX. törvénycikk párját ritkító jogászí elmével alkotott államszervezetet hozott létre. Ez utóbbi törvénycikk volt egyúttal az első kísérlet a nemzetiségi kérdés megoldása terén.

Mindeddig, tehát a XIX. század utolsó harmadáig ugyanis tervszerű nemzetiségi politikáról nem lehetett szó hazánkban. Ennélfogva tulajdonképpen csak a kiegyezés óta beszélhetünk a postának az állam nemzetiségi elgondolásaiba való bekapcsolódásáról.

Ezért néhány szóval ismertetni szeretném, milyen volt a posta szerepe a horvát autonómia keretében.

A postaszolgálatot Horvátországban a magyar posta látta el. Tehát a világháború előtt a horvát posta központi szerve is a m. kir. posta és távírdavezérigazgatóság volt, mint a kereskedelemügyi minisztérium egyik szakosztálya. Az autonómiának megfelelően a magyar postavezérigazgatóság a legnagyobb mértékben igyekezett méltányos lenni a horvátok iránt.

A társország területén egyetlen középfokú postai szervnek volt illetékessége, a Zágrábban felállított posta- és távírdavezérigazgatóságnak. Az igazgatóság ügykezelési nyelve a horvát volt. A beosztott személyzet többnyire horvát. Az igazgatóságnak szóló rendeleteket a vezérigazgatóság horvátra fordíttatta le s így közölte az igazgatósággal. A Posta és Távírda Rendeletek Táráat Horvát-Szlavonország részére magyar—horvát nyelven jelentették meg. A postahivatalok személyzete jórészt horvát volt. Az ott is használt nyomtatványokat két nyelven állították elő. A fontosabb postai szabályzatokat lefordították horvátra. Az érintkezés megkönnyítése céljából a magyar postatiszti tanfolyamon minden hallgatóra kötelező tantárgy volt a horvát nyelv. A horvát nemzetiségű tisztviselők nem a pesti tisztképző tanfolyamot látogatták, hanem saját külön zágrábi horvát tisztképzőjüket.

A keletbélyegzők az abszolutizmus alatti némethől lassan magyarrá váltak, utóbb kétnyelvűek lettek magyar—horvát felirással. A világháború előtt és természetesen alatt is, pedig már csak horvátul szerepelt a helység-név. A magyarországi postahivatalok névsorában mind a magyar, mind a horvát elnevezés külön-külön is szerepelt, a másik elnevezésre való hivatkozással. A postahivatalokban a felvételi ablakok és a hivatali helyiségek feliratai körül ugyanez volt a helyzet. Közvetlenül a háború előtt már ezek is csak horvátnyelvűek voltak.

A magyarság éppen úgy a legnagyobb jóindulattal és nagylelkűséggel igyekezett megoldani minden vonalon a nemzetiségi kérdést, ahogy a horvát kérdést elintézte. Megalkotta az 1868. évi XLIV. törvénycikket, az első nemzetiségi törvényt, amelyet nemzeti államban egyáltalában hoztak. A nyugati államok és Wilson csak ötven esztendővel később próbálkoztak hasonló eszmék megvalósításával.

E törvény ércebe kívánczó szavai — Deák Ferenc és Eötvös József báró

fogalmazása — a magyar nemzet fogalmát és értelmét magyarázzák meg örök időkre. E szerint:

„Magyarország összes honpolgárai az alkotmány alapelvei szerint is politikai tekintetben egy nemzetet képeznek, az öszthatatlan magyar nemzetet, melynek a hon minden polgára, bármely nemzetiséghez tartozzék is, egyenjogú tagja.“

A honpolgárok teljes egyenjogúságát épségben tartva a különféle nyelvek hivatalos használatára nézve a következő fontosabb rendelkezéseket tartalmazza a törvény:

„A törvényeket magyar nyelven alkotják s a kormány hivatalos nyelve is a kormányzat minden ágában a magyar, de a törvényeket minden más nemzetiség nyelvén is hiteles fordításban ki kell adni.

A törvényhatóságok jegyzőkönyveit az állam hivatalos nyelvén viszik, de vihetők azon a nyelven is, amelyet a törvényhatóságot képviselő testület tagjainak legalább az ötödrésze jegyzőkönyvi nyelvül óhajt.

A törvényhatósági gyűléseken a tagok saját anyanyelvükön is felszólalhatnak. Az egymásközi érintkezésben, valamint a belső ügyvitelben a törvényhatóságok az előbb említett jegyzőkönyvi nyelvet is használhatják. Csupán a felsőbb hatóságokhoz intézett iratokat kell magyar nyelven is szerkeszteni. A törvényhatósági tisztviselők a községekkel, gyülekezetekkel, egyesületekkel, intézetekkel és magánosokkal való hivatalos érintkezésben a lehetőségig ezek nyelvét használják.

A magánosok s bármely nem törvényhatósági közület által a kormányhoz nem magyarul szerkesztelt beadványokra hozott végzés eredeti magyar szövegéhez a beadvány nyelvén eszközölt hiteles fordítást is mellékelni kell.

A hivatalok betöltésénél a jövőre is csak a személyes képesség szolgál irányadóul, valakinek nemzetisége ezután sem tekinthető az országban létező bármely hivatalra vagy méltóságra való emelkedés akadályául. Sőt inkább az államkormány gondoskodni fog, hogy az országos hivatalokra a különböző nemzetiségekből a szükséges nyelvekben tökéletesen jártas s másként is alkalmas személyek a lehetőségig alkalmaztassanak.

A nemzetiségi törvényt elsősorban a törvényhatóságok írásbeli nyelvhasználatára és a törvényeknek a nemzetiségi nyelvekre való lefordítására vonatkozó rendelkezéseket a kormány a nemzetiségi vezérek elutasító magatartása miatt nem hajtotta végre teljes egészében. Hiába adtak ugyanis a görög keleti és a görög katolikus román s a görög keleti szerb egyháznak teljes kulturális autonómiát, ezek a nemzetiségek épp úgy, mint a tótok is, állandó nyugtalan-ságban éltek. A nyugtalan-ságot még szította a független Románia megalakítása, Bosznia megszállása, valamint a „Csehszlovák egység“ elnevezésű prágai egyesület megalakulása. Sajnos, a horvát kérdésnek bármily jóindulattal történt megoldása is csak azt igazolta, hogy a nemzetiségeknek adott legnagyobb fokú önállóság sem elégíti ki őket. A horvátoknak igazán minden szabadságuk megvolt, ami csak nemzetiségnek megadható. Külön parlament, külön kormány, miniszter a magyar kabinetben, teljes kulturális önállóság, mégis állandó volt az elégedetlenségük.

A XX. század elején elsősorban az angolok és az oroszok kezdeményezése az egész világ előtt igyekeztek Magyarországot a nemzetiségek „sanyargatása“ miatt befeketíteni. A tulajdonképpen cél a feltörekvő Németország

szövegesének, a Monarchiának gyöngítése volt. A felújuló támadásokra ürügyül az Apponyi-féle iskolai törvény szolgált. Ennek lényege az, hogy az iskolafenntartók a tanítók fizetésére államsegélyt kérhetnek. Segélyt azonban csak oly iskola kaphat, ahol a történelmet, a földrajzot és az alkotmánytant magyarul tanítják. Ezenfelül minden iskolában kötelező a magyar nyelv megfelelő tanítása. E törvénynek a végrehajtása is a legnagyobb liberalizmus-sal történt. S mégis bennünket vádolt elnyomással az az Oroszország, amely pl. az ukrán nyelv iskolai és hivatali használatát teljesen eltiltotta és 1863-tól 1904-ig egyetlen ukrán nyelvű könyv kinyomtatását vagy bevitelét sem engedélyezte. A lengyelek elnyomása nemcsak Németországban, hanem Oroszországban is ugyancsak köztudomású. Irországot Anglia évszázadokon át a szó legsötétebb értelmében gyarmatként kezelte, a XVIII. században pedig oly eszközökhöz folyamodott az ír kérdés eldöntésére, hogy az ország lakossága 60 év alatt 8 millióról 4.5 millióra csökkent. A búr háború alatt nők és gyermekek tizezrei pusztultak el a koncentrációs táborokban élelem és orvosi segítség híján. Ilyen, de még ehhez hasonló eszközökkel sem élt a magyarság sohasem. A mi hibáink sohasem voltak intézményesek, hanem mindig túlkapó egyének cselekedetei. Hogy azután a nemzetiségek miként hálálták meg a magyarságnak irántuk tanúsított megértését s hogyan bántak az uralmuk alá került kisebbségi magyarsággal Trianon után, azt nagyon is jól tudjuk.

Az 1868-as XLIV. törvénycikk tulajdonképpen a mai fogalmak szerint teljesen megoldotta a nemzetiségi kérdést. S ha betű szerint nem is hajtották végre teljes egészében, a posta már régebben is mindig azon volt, hogy a nemzetiségi vidékekre a lakosság nyelvén értő postamestereket nevezzen ki. Az alkalmazáskor pedig nemzetiségre való tekintet nélkül vette fel a jelentkező ifjakat. Mégis a trianoni békeszerződés (1921:XXXIII. t.-c.) újabb törvényes rendelkezést kényszerített ránk a nemzetiségek jogviszonyának rendezésére.

Maga a törvény tulajdonképpen kevesebb jogot biztosít a nemzetiségeknek, mint az 1868. évi. Vonatkozó rendelkezései szerint Magyarország kötelezi magát, hogy az ország minden lakosának születési, nemzetiségi, nyelvi, faji, vagy vallási különbség nélkül, az élet és szabadság teljes védelmét biztosítja. Minden magyar állampolgár faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül a törvény előtt egyenlő és ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezi.

A törvény végrehajtási utasítása kimondja, hogy a törvényeket hiteles fordításban a kisebbségek nyelvén is ki kell adni. A községekben kihirdetésre kerülő miniszteri rendeleteket, továbbá a hatósági hirdetményeket az állam hivatalos nyelvén felül a község jegyzőkönyvi nyelvén is közzé kell tenni.

A törvényhatósági közgyűlések jegyzőkönyvét az állam hivatalos nyelvén felül azon a nyelven is el kell készíteni, amelyet a törvényhatósági közgyűlés tagjainak legalább egyötöd része jegyzőkönyvi nyelvül kíván.

A törvényhatóságok közgyűlésén, valamint ennek bizottságaiban mindazok, akiket ott a szólás joga megillet, az állam hivatalos nyelvén felül anyanyelvüket is szabadon használhatják.

A községek ügyviteli nyelvét a község képviselőtestületi közgyűlése állapítja meg. A községi közgyűlési jegyzőkönyvet a közgyűlés ügyviteli nyelvén — s amennyiben ez nem a magyar — emellett az állam hivatalos nyelvén, továbbá azon a nyelven is el kell készíteni, amelyet a képviselőtestület tagjai-

nak egyötöd része jegyzőkönyvi nyelvül kíván. A községek közgyűlésén mindazok, akiket ott a szólás joga megillet, az állam hivatalos nyelvén felül anyanyelvüket is szabadon használhatják.

Az elmondott rendelkezések a törvényhatóságok és a községek belső nyelvhasználatát szabályozzák. Vizsgáljuk meg mit, mond a törvény a hatóságokkal való érintkezésben az írásbeli és a szóbeli nyelvhasználatról.

I. Írásbeli nyelvhasználat. A törvényhatóságok a minisztériumhoz és egyéb állami hatóságokhoz és hivatalokhoz intézett irataikban az állam hivatalos nyelvét használják, de használhatják emellett hasábosan jegyzőkönyvi nyelvüket is.

A községek a minisztériumhoz, saját törvényhatóságukhoz, annak közegeihez s az illető községekre működési körrel bíró állami hatóságokhoz és hivatalokhoz intézett irataikban saját ügyvitelük nyelvét használhatják, s ha ez nem az állam hivatalos nyelve, emellett hasábosan az állam nyelvét is kötelesek alkalmazni.

Amennyiben olyan állami hatóságokhoz fordulnak, amelyeknek működési köre reájuk ki nem terjed, az állam hivatalos nyelve mellett hasábosan használhatják azon törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvét is, amelynek területén a címzett állami hatóságnak vagy a hivatalnak a székhelye van.

Ha valamely olyan község, amelynek ügyviteli nyelve nem a magyar, a minisztériumhoz intézett beadványában az állam hivatalos nyelve mellett hasábosan ügyviteli nyelvét is használná, az ilyen beadványra hozott határozatot a község kívánságára hiteles fordításban a község ügyviteli nyelvén is közölni kell.

Ezek a rendelkezések már a postát is érdekelhetik. Vizsgáljuk meg tehát, hogy a postára mily kötelezettségek hárulhatnak az idegen nyelvhasználat terén.

A valamely községtől vagy törvényhatóságtól bármely postai hatósághoz vagy hivatalhoz kétnyelvű szöveggel érkezett beadványokat az illető szerv a magyar szöveg alapján tárgyalja és a beadványost magyar nyelven értesíti. Kivétel csupán a postavezérigazgatóság, amely a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium szakosztálya lévén a valamely községtől érkezett beadványra hozott határozatot a magyar nyelven kívül, ha a község kívánja, a község ügyviteli nyelvén is köteles közölni. A törvény ugyanis csak a községek által a minisztériumhoz intézett idegen nyelvű beadványok válaszára vonatkozólag írja elő a szöveghiteles lefordításának kötelezettségét.

Fel lehetne vetni azt a problémát, mi történjék, ha oly törvényhatóságtól vagy községtől érkeznek kétnyelvű beadvány, amely a magyar mellett egy másik nem jegyzőkönyvi, illetőleg ügyviteli nyelvre is le van hasábosan fordítva. Véleményem szerint az ily beadványt tárgyalni kellene, de a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a szabálytalan nyelvhasználatot a belügyminiszterrel mint a törvényhatóságok és községek felügyeleti hatóságával közölné.

Ha azonban bármely törvényhatóság vagy község csak idegen nyelven fordul a postához, ügyének tárgyalására nem tarthat igényt. Ily esetben fel kellene hívni, hogy beadványát a szabályos formában, tehát magyar nyelven is terjessze elő.

Az egyes állampolgárok nyelvhasználati jogára vonatkozólag a következő rendelkezéseket tartalmazza a törvény:

A nyelvi kisebbséghez tartozó magyar állampolgár saját községéhez és saját járási hatóságához, saját törvényhatóságához s annak központi közegeihez, a minisztériumokhoz s mindazon állami hatóságokhoz és hivatalokhoz, amelyeknek működési köre a lakóhelyére kiterjed, akár az állam hivatalos nyelvén, akár anyanyelvén fordulhat.

Ha a fél olyan állami hatósághoz vagy hivatalhoz fordul, amelynek működési köre lakóhelyére nem terjed ki, a nyelvhasználat tekintetében a következők irányadók:

a) amennyiben a hatóság vagy hivatal működési köre egy községre, avagy egy járásra vagy ennél kisebb területre terjed, az állam hivatalos nyelvén felül a fél anyanyelvét abban az esetben használhatja, ha ez az illető községben, avagy járásban a lakosság legalább egyötödének anyanyelve;

b) minden más esetben ez a jog akkor illeti meg, ha a fél anyanyelvét azon törvényhatóság lakosságának legalább egyötöde vallja nyanyelvének, amelynek területén az illető állami hatóságnak, hivatalnak a székhelye van.

Ez tehát azt jelenti, hogy minden postahivatalhoz, amely oly községben van, ahol legalább 20% a nem magyar nemzetiségű lakosság, az ország bármely részéből fordulhatnak e nyelven. Az igazgatóságokat ez annyiban érdekli, hogy a pécsihez bárhonnán fordulhatnak német nyelven, lévén Baranya megyében 20%-nál több a németiség száma, a nagyváradi és a kolozsvári postaigazgatósághoz pedig ugyancsak az ország bármely részéből fordulhatnak román nyelven. Azonfelül természetesen a községben lakók bármely postahivatalhoz fordulhatnak saját anyanyelvükön szerkesztett beadvánnyal, ugyanígy a postaigazgatóságokhoz az azok illetékessége alá tartozó területről, a vezérigazgatósághoz pedig, mivel illetékessége az egész országra kiterjed és amúgy is a minisztérium fogalma alá esik, az egész országból.

Ha azonban valamelyik igazgatósághoz vagy hivatalhoz annak működési körén belül eső területről intéznek oly idegen nyelven szerkesztett beadványt, amelyre nem érvényesek a fenti feltételek, e szervek nem kötelesek a beadványt tárgyalni.

A magánfelektől eredő és idegen nyelven szerkesztett beadványokra adott válasz nyelvéről a törvény így rendelkezik:

„Azon állami hatóság vagy hivatal, amelynek működési köre egy községre, egy járásra vagy ennél kisebb területre terjed, az ilyen beadványra hozott határozatot a fél kívánságára az állam hivatalos nyelvén felül a fél anyanyelvén akkor közli, ha ez az illető községben, vagy járásban, a lakosság legalább egyötödének anyanyelve; minden más állami hatóság pedig akkor, ha a fél anyanyelvét azon törvényhatóság lakosságának legalább egyötöde vallja anyanyelvének, amelynek területén az illető állami hatóságnak, hivatalnak a székhelye van.

A minisztériumhoz nem az állam hivatalos nyelvén intézett beadványra hozott határozatot a fél kívánságára az eredeti magyar szöveg mellett hiteles fordításban a beadvány nyelvén is közölni kell.

Tehát a vezérigazgatóság az idegen nyelven szerkesztett beadványra hozott határozatot a fél kívánságára fordításban is közli; a hivatalok csak akkor,

ha községükben, az igazgatóságok, ha törvényhatóságuk székhelyén a lakoságnak legalább egyötöde beszél az illető nyelven.

Tehát a pécsi postaigazgatóság csak a magánfelektől eredő német nyelvű beadványokra hozott határozatot fogja német nyelvre is lefordítani, ha a beadványos német nyelvű választ kér.

Ha törvényhatóságtól vagy községtől kap ily beadványt, azt köteles tárgyalni, de csak magyarul köteles rá válaszolni.

II. Szóbeli nyelvhasználat. A trianoni béketörvény a közhivatalokban a felekkel való szóbeli érintkezésről kimondja, hogy egyötödnyi kisebbségi lakosság esetében az állami hivatalok vagy hatóságok alkalmazottai a féllal anyanyelvén kötelesek beszélni. Ha az eljáró tisztviselő az illető nyelvben nem jártas, tolmácsot kell alkalmazni.

Az 1924. évi II. törvénycikk még messzebb megy ennél. Kimondja ugyanis, hogy az olyan állami hatóságnál és hivatalnál, amelynek területén a lakoságnak legalább egyötödrésze ugyanahhoz a nyelvi kisebbséghez tartozik, olyan személyeket kell alkalmazni, akik az illető kisebbségi nyelvben jártasak.

Az említett helyeken alkalmazásban álló személyzet köteles működése területén az említett arányban élő kisebbség nyelvét a törvény életbeléptetésétől számított két éven belül elsajátítani.

A törvény végrehajtási utasítása kimondja, hogy az állami hatóságoknál bármely állásra csak azt lehet kinevezni, aki annak a kisebbségnek a nyelvén, amelyhez működési területén a lakoságnak legalább egyötöde tartozik, annyira jártas, amennyire az a hivatal ellátásához szükséges.

A posta ennek a törvénynek a végrehajtására a kincstári hivatalok főnöki állásának betöltésekor és a postamesterek kinevezésekor figyelemmel van. A m. kir. postamesterek szolgálati szabályzata 7. §-ának 6. pontja erre vonatkozólag a következőket tartalmazza:

„Olyan községekben, ahol a lakosság egyötöde (20%-a) nyelvi kisebbségekből alakul, a pályázó köteles azt is igazolni, hogy az illető kisebbségi nyelvben is jártas. Ha a pályázók között nem volna olyan, aki a kisebbségi nyelvben jártas, vagy a szolgálat érdeke szempontjából kívánatos oly folyamódó kinevezése, aki a kisebbségi nyelvet nem bírja, kinevezésétől számított egy éven belül köteles a kisebbségi nyelvet a szolgálat követelményeinek megfelelően elsajátítani.“

A hivatalvezetői és a postamesteri állások betöltéséről szóló pályázati hirdetmény mindig felszcolja a megkívánt nyelvtudást.

Igy például a legutóbb Erdélyben meghirdetett 426 postamesteri állásnál 151 hivatalnál követelte meg, hogy a postamester románul is tudjon, 17 esetben pedig német nyelvtudást kívánt.

A postának is komoly érdeke, hogy alkalmazottai a közönséggel fennakadás nélkül érintkezni tudjanak. Ezért az említett rendelkezés pontos megtartása nagyon helyénvaló volna.

Ezidőszerint ugyanis, ha a nemzetiségi vidéken a kinevezendő főnök vagy postamester nem beszél az illető nyelvet, egy évi határidőt adnak annak megtanulásához. De tény az is, hogy a pályázatnál elfogadják az érdekelt alkalmazott saját bemondását. Tehát nem ellenőrzik, hogy valóban ismeri-e

legalább a szolgálat elemi követelményeinek megfelelően a nyelvet. Ugyancsak nem ellenőrzik, hogy a nyelvben járatlanok az egy év elteltével eleget tettek-e vállalt kötelezettségüknek. Ha komolyan megkívánja a posta a nyelvtudást, akkor kinevezés előtt, illetőleg a határidő leteltével alkalmas módon meg kellene győződni a nyelvtudás mértékéről.

Az eddig tárgyalt általános nemzetiségi törvényeken kívül, külön rendelkezés szól Kárpátalján a magyar-orsz, vagy helyesebben rutén nyelv használatáról, mégpedig az 1939. évi 6200. számú miniszterelnöki rendelet.

E szerint a kárpátaljai terület lakosai a kárpátaljai területen működő állami és önkormányzati hatóságokhoz, valamint a m. kir. miniszterekhez magyar-orsz nyelven is fordulhatnak és ebben az esetben a választ magyar-orsz nyelven kell megadni.

A rutén nyelv használata érdekében a posta minden lehetséges intézkedést megtett. A magyar kormány, amint tudjuk, „Kárpátaljai Közlöny“ címen hivatalos lapot ad ki. Ebben hetenként hasábosan magyar és rutén nyelven az összes Kárpátaljiát is érintő rendeletek megjelennek. A postának a Budapesti Közlönyben közzétett rendeleteit a Kárpátaljai Közlöny is hozza. A posta a közönség használatára szánt úrlapokat a Kárpátalján kétsorosban magyar és rutén nyelven nyomatta ki. Kiadott egy magyar és rutén nyelvű kivonatost posta-, táviró-, távbeszélő- és rádiódíjszabást. A községeknek mind a magyar, mind a rutén elnevezése egyformán használható. Ennek megfelelően ezeket a m. kir. postahivatalok névsora című kiadványban mind a két elnevezéssel közzétették. A nemzetközi postairodával és a nemzetközi távközlési irodával a világpostaegyesület postahivatalainak felsorolásában (Dictionaire) és a nemzetközi távközlési egyesület táviróhivatalainak névsorában (Nomenclature) való közzététel végett a hivatalokat háromféleképp közölték. Egyszer a közös magyar és rutén elnevezéssel (pl. Hajasd—VolosziJanka), azután külön-külön csak a magyar és a rutén névvel (tehát külön Hajasd és külön VolosziJanka). Mivel a cirill betűs kiírás az említett nemzetközi kiadványokban nem szerepelhet, a rutén elnevezést magyar átírásban tette közzé. A kárpátaljai postahivatalok keletbélvezője mind a magyar nevükön, mind cirill betűkkel a rutén elnevezésükön tünteti fel a hivatalokat. A községek és a magánosok nyelvhasználatára vonatkozó rendelkezés alapján a rutén nyelvű beadványokra a választ rutén nyelven kell megadni. Végül a magyar posta éppen úgy, mint az egyéb nemzetiségi vidéken az itt kinevezett postamesterektől, ha addig nem beszéltek, a rutén nyelvnek egyéven belül való megtanulását kívánta meg.

A nemzetiségek nyelvhasználatára vonatkozó rendelkezések ismertetésével párhuzamosan rámutattunk arra, hogy a posta mily lelkiismeretesen igyekszik teljesíteni azokat a kötelezettségeket, amelyeket a magyar állam saját elhatározásából magára vállalt az állampolgári egyenlőség elvének minél tökéletesebb megvalósítása érdekében.

A magyar posta azonban az említett törvényes rendelkezéseken túl is mindent elkövet arra, hogy idegen nyelvű közönségét jól kiszolgálja.

A német posta által vallott „Dienst am Kunden“ elv, tehát a közönség minél tökéletesebb kiszolgálására irányuló törekvés megköveteli a magyar

postától, hogy bármely nyelven hozzáforduló üzletfeleit jól kiszolgálja. Szándékosan használtuk az üzlefél szót, mert nem lehet eléggé nyomatékosan hangsúlyozni, hogy a posta elsősorban közüzem, tehát üzlet, amelynek a jó kereskedő gondosságával kell az igénybevevő közönséget kiszolgáltatnia.

A nemzetiségi nyelvek közül a posta eddig idegenforgalmi szempontoktól is vezéreltetve, elsősorban a német nyelvben igyekezett tisztviselőinek alkalmat adni tudásuk kímélyítésére. Ennek érdekében nemcsak Budapesten, hanem a vidéki igazgatóságok székhelyén is a kincstári tisztviselők továbbképzésére német nyelvű tanfolyamokat rendeztek be. Ezeket a tanfolyamokat 1931 óta 1—4 éven át összesen mintegy 250 alkalmazott látogatta. Ugyancsak a kincstári tiszti alkalmazottakat, ha német nyelvből vizsgát tettek és a német nyelvet munkahelyükön valóban használják is, kiegészítő üzemi jutalékban részesülnek. Azonfelül a postatiszti tanfolyamon is régebben a francia nemzetközi levelezés melléktárgyaként tanított német nyelvet 1937 óta külön tantárgyként tanítják. Ezzel is lehetőséget ad a posta minden fiatal tisztviselőjének arra, hogy a postaszolgálatban előforduló legfontosabb kifejezéseket elsajátítsa.

De nemcsak a német nyelvnek az említett tanfolyamokon való oktatásáról gondoskodik a posta, hanem azt is lehetővé kívánja tenni, hogy az alkalmazottak ezen túlmenően is foglalkozhassanak az idegen nyelvekkel. Ehhez kiváló segédeszközt bocsátott rendelkezésükre azokkal a nyelvfüzetekkel, amelyeket a nemzetiségi nyelvek közül német, rutén, tót és román nyelven adott ki a postavezérigazgatóság. E füzetek mintegy 160 oldalon a postaszolgálat körében leggyakrabban előforduló szavakat, kifejezéseket és mondatokat tartalmazzák magyarul és az említett nyelveken. Az egyik füzet ezenfelül francia és angol nyelvű is lévén, büszkén mondhatjuk el, hogy Magyarország talán az egész világ postái közül első helyen áll hasonlóan sokféle nyelvű kiadványok terén. Ha még mód adódnék arra, hogy a nemzetiségi nyelvek közül szerbül és horvátul, a világnyelvek közül olaszul kiadjunk ily könyvet (mind a három nyelv egy füzetben kiadható), valóban oly tökéletesen felvolnánk szerelve, hogy azzal ország-világ előtt eldicsekedhetnénk.

Kétségtelen, hogy vannak még oly országok, amelyekben nemcsak egy nyelven jelennek meg a postai kiadványok. Így Svájcban három államnyelv van, sőt legújabbban a néhány ezer romanche nemzetiségű lakos kedvéért már négy. Belgiumban a flamand és a francia volt a hivatalos nyelv. De ezekben az országokban a többféle fajú nemzetek egy az egyes fajoktól független, önálló államot alkottak, Magyarországon ellenben az államalkotó magyarság az uralkodó faj.

A postaszolgálatban leginkább a felvételnél s kisebb mértékben a kézbesítő szolgálatban van szükség az idegen nyelven való érintkezésre. E területen a felvevő tisztviselők már említett nyelvtudásán felül elsősorban a felvételi helyiségekben elhelyezett idegen nyelvű feliratok jöhetnek számba. Eddig elsősorban idegenforgalmi szempontokat vettek figyelembe s ennek megfelelően készültek a felvevő ablakok felett a német, francia s itt-ott angol nyelvű feliratok. Ezt a rendszert a postának a nemzetiségi vidéken is be kellene

vezetni s a munkahelyeket a megfelelő idegen nyelven is meg kellene jelölni.

A kézbesítőszolgálat terén célszerű volna a címzettek értesítésére szánt nyomtatványokat a nemzetiségek nyelvén is előállítani.

Az állami szolgálatban való alkalmazás terén a posta is alkalmazkodott a magyar államnak mindig vallott felfogásához: sohasem kereste, ki milyen származású, kinek milyen a nemzetisége. Ezt a szabadelvűséget igazolta a postának a legújabb történeti eseményekkel kapcsolatos eljárása is. Tudjuk jól, hogy a volt Cseh-Szlovákiától visszacsatolt területen, valamint a visszatért Kárpátalján minden volt cseh-szlovák alkalmazottat átvett a magyar posta, aki nem vétett komolyan a magyarság érdekei ellen a megszállás alatt. Hasonlóan járt el a legújabban visszatért erdélyi és keleti területen is. Itt csupán azokat nem vette át szolgálatába, akiknek alkalmazása ellen megbízhatósági szempontból kifogás merült fel.

Az új alkalmazottak felvételével kapcsolatban éppen a legutóbbi tisztítanfolyamon is tapasztalhattuk, mennyi az olyan rutén újú, aki hibásan, sőt alig beszél magyarul.

Az új alkalmazottak felvételénél igen fontos volna annak nemcsak kimondása, hanem következetes keresztülvitele is, hogy az idegen nyelven beszélőket előnyben részesítik. A tekintetbe jövő idegen nyelvek között a nemzetiségi nyelveknek is szerepelniök kellene. Természetes azonban, hogy nem szabad a felveendők bemondásával megelégedni, hanem a nyelvtudás fokáról meg is kell győződni.

Ennek a kérdésnek a kielégítő megoldása nem okozhat túlságos nehézségeket. A visszatért Felvidéken, a keleti és déli részeken a huszonnégyes idegen uralom alatt felnőtt egy olyan magyarságáért megszenvedett s éppen azért abban erős ifjúság, amely az illető területen szükséges nemzetiségi nyelvet jól ismeri. Ezekből a kincstári és postamesteri személyzet körében egyaránt akad annyi alkalmazott, amennyire az említett nyelvi szempontból szükség van. A postának tehát semmiféle különleges áldozatot nem kell hoznia, hogy a kisebbségi nyelvekben jártas alkalmazottai legyenek.

A kisebbségek nyelvhasználatára vonatkozó törvények ismertetésekor a teljesség kedvéért még megemlítjük a magyar és a német kormány között 1940 augusztus 30-án létrejött kisebbségi megállapodásnak bennünket érdeklő rendelkezéseit. E szerint a német népcsoporthoz tartozó személyekre Magyarország összes népességéhez viszonyított arányszámuknak megfelelően tekintettel lesznek a magyar hivatalok betöltésénél.

Olyan közigazgatási körzetekben, ahol a német népcsoporthoz tartozó személyek az összes népességnek legalább egyharmadát teszik ki, ezek az illető körzetekben a hivatalos érintkezésben a német nyelvet használhatják.

A német népcsoporthoz az tartozik, aki magát a németiséghez tartozónak vallja s akit a Magyarországi Németek Szövetségének (Volksbund der Deutschen in Ungarn) vezetősége népi németnek (Volksdeutsch) elismer.

A megállapodással kapcsolatban a hivatalok betöltésének módozataira vonatkozólag nem foglalhatunk állást, mert a végrehajtási utasítás még nem jelent meg, de ami a nyelvhasználatot illeti, ez tulajdonképpen kevesebb jog,

mint amit eddigi törvényeink megadtak. A megállapodás ugyanis egyötödnyi helyett egyharmadnyi német lakosságot kíván (igaz, hogy ezeknek Volksbund-tagoknak kell lenniök) és csak a közigazgatási körzeten, tehát törvényhatóságon belüli nyelvhasználatról beszél.

Kétségtelen, hogy a nemzetiségi kérdés ma hazánkban megint kezd időszerűvé válni. A trianoni bilincseket fokozatosan lerázó Magyarország lakóinak megosztása mutatja, hogy ismét a nemzetiségi állam felé haladunk. Jókor meg kell vizsgálnunk a problémát s fel kell készülnünk megoldására.

Minden állam vezető nemzetisége igyekszik saját művelődését és nyelvét, vagyis nemzeteszelmét az államban élő idegen nemzetiségekre kiterjeszteni; a kisebbségben élő népek célja pedig legalább is nemzetiségük megőrzése, végső ideáljuk azonban az, hogy önálló állammá alakuljanak vagy hasonló nemzetiségű állam tagjaivá legyenek. Különösen veszélyesek az expanziós törekvések, ha az ugyanolyan fajú állam szomszédságában laknak nagyobb, összefüggő rétegekben nemzetiségek. Kevésbé veszélyes a helyzet, ha a nemzetiségek az anyaországtól messzebb települtek le. Ilyenkor rendszerint megelégszenek kulturális kedvezményekkel.

Ebből a kétféle irányzatból nevezetesen az államfenntartó elem asszimilációs törekvéséből és a nyelvi kisebbség disszimilációjából következik, hogy a két áramlat állandó harcban van egymással. Mindkét fél ugyanakkor lehetőleg mentesülni akar a sovinizmus vádjá alól. A többségi elem formailag igyekszik jogokat adni a kisebbségeknek, ezek pedig, bár mindig többet és többet kívánnak, állandóan hamgoztatják az állam iránti lojalitásukat és törekvéseiknek kizárólagosan kulturális voltát. Ha tehát felvetjük a kérdést, hogyan lehet a nemzetiségi kérdést elintézni, egy kis pesszimizmussal könnyen ahhoz az eredményhez jutunk, hogy csak egyféleképpen, mégpedig rosszul. Mert, ha a nemzetiségeknek valóban messzemenő engedményeket adnak, ez előbb-utóbb elszakadásra vezet s ezt egy állam sem akarhatja. Ha pedig nem adnak elég engedményt a kisebbségeknek, ezek mint állandóan békétlenkedő elem sorvasztják a nemzet energiáját s erőszakkal is igyekeznek az önállóság elérése felé.

Mi sem könnyebb ugyanis, mint a széthúzás ürügyeül szolgáló „sérelemket” találni. Sajnos, közhivatalainkban a közönséggel való bánásmód gyakran hagyott kívánni valót maga után. Emberek vagyunk mindnyájan s mint ilyenek tele hibával. Sok ember a hatalom birtokában, legyen az bármily csekély is, nem tud élni ezzel a hatalommal, hanem visszaél vele. Lelki finomság kell ahhoz, hogy nemcsak a társadalmi, hanem a hivatali érintkezés formáiban is mindig udvariasak, előzéke nyek legyünk. Hány olyan kartársunk, ismerősünk van, aki társaságban a legelőzékenyebb, a legudvariasabb ember, s a hivatalban hiányzik belőle annak tudata, hogy a hivatalos ügyben hozzáforduló felekkel éppoly társadalmi formák között kell tárgyalnia, mint a hivatalon kívüli életben. Gyakran bizony még a postahivatalok is hagynak kívánnivalót e téren.

Már most mi történt, ha valakit Magyarországon sérelem ért?

A magyar ember ilyenkor a kormányt szidta, az oláh, a rác vagy a tót — nemzetiségi kérdést csinált belőle. Ez már nem a kormány ellen fakadt ki,

hanem az egész magyarság ellen, szaladt fűhöz-fához és mindenütt elpanaszolta, hogy a nemzetiségeket mily nagy sérelmek érik Magyarországon.

Itt kell tehát megfogni a kérdést — a végrehajtó szolgálatban. Mert hiába adunk ki rendeleteket a közönséggel való udvarias bánásmódról, hiába követeljük meg ott, ahol helyénvaló a postaalkalmazottaktól a nemzetiségi nyelvek tudását, amíg minden egyes a nemzetiségi vidékeken működő postást meg nem győzünk arról, hogy nem az a jó magyar, aki kiutasítja a hozzá idegen nyelven forduló honfitársát, hanem az, aki jó szóval, ha kell idegen nyelven segítségére van ügyes-bajos dolgában s ezzel megnyeri a magyarságnak. Mert kétségtelen, hogy a nemzetiségi egyedek zöme jóindulatú, helyes irányban hajlítható anyag. De az apró túszúrások a magyar állameszmétől elidegeníthetik és lelkiismeretlen politikai akarnokok játékszerévé tehetik őket. Ezért minden, a nemzetiségek között élő magyar postásnak is a magyarság apostolának kell éreznie magát. Tartsa tiszteletben a nemzetiségeknek nyelvünkhöz való ragaszkodását, amelyet a törvény is biztosít s először lelkiileg igyekezzék idegenajkú honfitársait a magyarsághoz közel hozni.

Ha már lelkileg közel jutott valaki a magyar kultúrához, észrevétlenül fog teljesen magyará válni. Igazolja ezt a magyarországi német, tót és rutén középosztálynak szinte teljes felolvadása a magyarságban.

Éppen ennek a beleolvadásnak köszönhető, hogy hazánkban a nemzetiségi mozgalom tulajdonképen csak mesterségesen szított elégedetlenség eredménye volt.

Egy vékony, mindenképen érvényesülni akaró értelmiségi réteg igyekezett magát az erős paraszti tömegek vezéréül foltolni. Pedig ennek a tömegnek tulajdonképen nem volt nemzetiségi tudata, sőt többnyire erős érzelmi szálak kötötték a magyar rőghöz. Gazdasági boldogulásának idegen anyanyelve egyáltalában nem állt útjában. A magyar állam a Felvidéken és Erdélyben éppen a nemzetiségi vidéken folytatott iparfejlesztést, a Kárpát-alján mintagazdaságokat állított fel és szövetkezeteket létesített. Sőt, tudjuk nagyon jól, mennyire nem tett a magyarság semmit sem az ellen a tevékenység ellen, amely tervszerűen juttatott tótok és oláhok kezébe sok-sok ezer holdnyi magyar területet.

De nemcsak a magyarok földje jutott idegen kezekbe, hanem a magyarok ezrei olvadtak be, nem utolsó sorban saját hibánkból, a tótok és az oláhok közé. Mennyi Szilágyi, Csapó, Pap, Csikós, sőt Magyar nevezetű egyént találunk Erdélyben, aki egy szót sem tudott magyarul. Ez ellen való küzdelem, pedig jogos önvédelem!

Összefoglalva az elmondottakat, megállapíthatjuk, hogy a nemzetiségi kérdés a következő három alapelv minél tökéletesebb összhangba való hozatalával oldható meg:

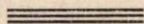
1. a nemzetiségek törvényadta jogainak tiszteletbentartása;
2. a lelkileg előkészített természetes asszimiláció elősegítése;
3. a magyarok disszimilációjának minden eszközzel való megakadályozása.

Ezeknek az elveknek elfogadható módon való megoldása kétségtelenül nagy nehézségeket jelent nemcsak az állam vezetőinek, hanem a végrehajtó szolgálatban tevékenykedő alkalmazottaknak s végeredményben az egész

nemzeti társadalomnak is. Igen nagy szerepe van itt a postásságnak, mint a legkülönbözőbb néprétegekkel érintkező állami szervek egyikének. Ezért különösen a nemzetiségi vidéken szolgáló postaalkalmazottak figyelmét kell felhívni annak a hivatásnak a fontosságára, amely rájuk e téren vár. A cél elérése érdekében össze kell fognia minden postásnak.

Különösen nagy feladat vár e téren a posta két vezető karára, valamint a hivatalok főnökeire. Nekik kell jó példával előljárniok, s a végrehajtó szolgálatot teljesítő kartársakkal való érintkezés alkalmával a hibákra rámutatniok. Így állandó neveléssel kell meggyőzni mindenkit arról, hogy a nemzetiségi kérdés jó megoldása is egyik sarkalatos problémája a mai Magyarországnak. Bizzunk benne, hogy a postásság a bene rejlő erkölcsi erők helyes felhasználásával mint oly sok más kérdésben, itt szintén példaként fog előljárni s követendő mintául fog szolgálni a nemzetiségekkel való hontestvéri együttélés terén is.

Vezérlő gondolatunk legyen az az elv, amelyet Szent István óta öntudatlanul is mindig magáénak érzett a magyarság s amelyet a mai napig is valunk: a magyar hon nem ismer csak egy nemzetet, a magyart, de nemcsak a magyarul, hanem a németül, románul, tótul, szerbül, horvátul, ruténul vagy bármely más nyelven beszélő magyarokat is saját édes fiainak tekinti. Csak egyet kíván tőlük, hogy ők se tagadják meg anyjukat, a közös magyar hazát.

Gondolatok a személyzeti politikával kapcsolatban.

Írta: DÓCZI ISTVÁN m. kir. postafőtiszt.

Quelques pensées sur la politique du personnel. Par M. ISTVÁN DÓCZI,
Commis principal de poste.

Faisait suite En connexion avec l'article intitulé „Problème de la politique du personnel relative au service d'exploitation” paru dans le no. 6 de „Magyar Posta”, l'auteur publie quelques observations se rapportant à la politique du personnel de la poste hongroise. En ce qui concerne le principe de l'économie apporté à la fixation du nombre de l'effectif, il souligne que cette économie doit avoir ses limites judicieuses prenant en considération le complément du personnel et les points de vue sociaux. Selon l'opinion générale, le nombre des employés publics est surmesuré dans notre pays. Cependant, l'effectif de l'administration ne peut tenir pas avec les tâches croissant de jour en jour. Dans l'état actuel des choses, aucune réduction du personnel n'est possible. Par contre, il y aurait lieu de centraliser les devoirs publics et de supprimer ainsi le gaspillage des forces de travaux. Un grand soin devrait être pris pour la simplification du traitement des affaires. La décentralisation n'est bonne que si elle entraîne une économie des unités du travail. Dans l'économie, il est un principe très important de ne pas utiliser dans le service des employés plus qualifiés qu'il n'est nécessaire. Certains travaux monotones peuvent être effectués par des unités moins qualifiées. L'auteur relève ensuite l'harmonie entre les études scolaires des employés et les travaux à exécuter par eux. Pour terminer, il esquisse l'importance de la formation professionnelle du personnel.

A Magyar Posta 6. számában dr. Dancsák Gyula postatitkár egy tanulmány keretében foglalkozott a m. kir. posta gyakorlati követelményeinek megfelelő személyzeti politikával, s mélyreható, a személyzeti utánpótlás és kiképzés szempontjából igen megfontolandó gondolatokat vetett fel. Az alábbiakban a tanulmány gondolatmenetéhez kapcsolódva néhány észrevételemet óhajtom a tárgykörrrel összefüggésben kifejezésre juttatni.

A tanulmány kihangsúlyozott jelmondata: a személyzeti politika legfőbb szempontja s egyúttal parancsoló korlátja a takarékoság. Ezt — véleményem szerint — a következőképen kellene módosítani: a korszerű személyzeti politika vezérelve, az okos takarékoság, amely nem állít korlátokat az előrelátó és tervszerű utánpótlás elé; a szociális gondoskodás, amely nemcsak az anyagi gondozás terén mutatkozik meg, hanem gondosan ügyel arra is, hogy a különleges képességeket, szorgalmat és becsületességet kívánó postaszolgálat egyik munkahelyen se legyen annyira terhes, hogy következményekép az alkalmazottak kénytelenek legyenek az élet kiegyensúlyozó szórakozásairól, a magasabbrendű szellemi élet igényéről lemondani; a szellemi erkölcsi gondozás, amely egyrészt a tehetségen és munkaeredményen alapuló előmeneteli lehetőségeket helyezi előtérbe, különös tekintettel az alkalmazottak erkölcsi értékére is, másrészt érvényesülési lehetőséget biztosít a megfelelő szakismerettel és jellembeli adottságokkal rendelkező s a magasabb szellemi élet igényét magukban hordozó alkalmazottak részére, végül megteremti a lehetőségét a személyzet szellemi nevelésének, irányításának (egyesületi élet, postás sajtó, stb.).

A következőkben a takarékosági elvnek a személyzetpolitikában való érvényesülési lehetőségeiről kívánok szólni.

Általánosan kialakult nézet, hogy a közalkalmazottak létszáma állami életünkben túlméretezett, s mégis általánosan ismert jelenség a túlterhelés s vele összefüggőleg a közigazgatás ütemének elmaradása az élet iramától. Ennek alapoka az, hogy a közigazgatásra és így a m. kir. postára is évről-évre mindig több meg több feladat hárul. A takarékoskodás itt nem oldható meg egyszerű létszámapasztással, mert az az amúgyis túlterhelt személyzet újabb megterhelését s ennek következtében a közigazgatás csődjét eredményezné. Az okos takarékoskodás iránya itt: a feladatok összpontosítása a párhuzamos tevékenységek kiküszöbölésével, a túlzott ellenőrzés megszüntetése, a nemzet egyetemes élete szempontjából haszontalan, mondvaesinált feladatok lefaragása, az öncélú adminisztrációs körforgás egyenes mederbe szorítása. Meg kell szüntetni a nemzet életében azt a munkaerőpazarlást, amely a különböző intézmények párhuzamos működése következtében jelentkezik. Pl. a m. kir. posta kézbesítője mellett a legkisebb forgalmú utcákban is ott halad az IBUSZ kézbesítője, a hírlapkézbesítő vállalat embere, a város, a rendőrség kézbesítője, stb. Súlyos teherterhelés az ellenőrzésnek olcsó kifejlesztése, amely minden alkalmazott minden tevékenységének napról-napra, tételtől-tételre való állandó és rendszeres szemmel tartásában nyilvánul meg. Még kirívóbb az egymás fölé kiépített többretegű ellenőrzés bonyolult rendszere, ami fel nem becsülhető munkaerőpazarlással jár. Sokkal célszerűbb és eredményrevezetőbb a gyakorlati életben az egyszerűségre, az áttekinthetőségre való törekvés, a nagyobb felelősség s vele párhuzamosan a súlyosabb

megtörülés elvének érvényesítése. Nem lebecsülendő az a munkaórávesztés sem, amely a közre nézve haszontalan, úgynevezett adminisztrációs tevékenységgel telik el. Minden intézménynél kiváló gondot kell fordítani arra, hogy az ügykezelés egyszerűsítették (mint az a rugalmas szellemmel átitatott m. kir. postánál már természetes és állandó folyamat), a legfőbb vezetőket kivéve, a gépírás ismeretének általános kötelezővé tételével szűnjék meg a géppediktálás (a budapesti postaigazgatóságnál igen jól bevált), és szűnjenek meg azok a kimutatások, adatgyűjtések, stb., amelyek valamikor talán fontosak voltak, de időközben elvesztették jelentőségüket vagy a körülmények változásával jelentőségük csekélyre zsugorodott. A bürokrácia csökkenését jelenti és okszerű takarékoskodásra vezet, ha az egyes intézmények állandóan kiküszöbölnek mindent, amit az élet feleslegesnek vagy túlhaladottnak nyilvánít s ami nem egyeztethető össze azzal a céllal, amelyet az intézménynek a nemzet életében meg kell valósítania.

A személyzeti politikában a takarékoskodás akkor okszerű és akkor nem jár megrázkódtatással, ha a kifejtett elvekre támaszkodik, ha a széttagoltság a központi igazgatásnál egyúttal munkaerő megtakarítással is jár. S ez vonatkozik a m. kir. posta személyzeti politikájára is.

A személyzeti politikának fontos takarékoskodási irányelve még az, hogy az egyes feladatokra ne vegyen igénybe a nemzet erőtartalékából minősítettebb munkaerőt, mint amilyenre a feladat végzésénél okvetlenül szükség van. Ez azonban csak akkor állja meg a helyét, ha minősítettebb munkaerőkben nincsen felesleg. Az kétségtelen, hogy a minősítettebb munkaerő, a képzetesebb emberfő nyereség az élet minden területén mindaddig, amíg az elvégzendő feladat a képzetesebb művelt emberre nézve nem lélekölő száraz egyoldalúság s a szerepkör jelentéktelennek látszósága következtében jelentkező kiábrándultság nem tompítja egészséges törekvését. Az is igaz, hogy káros a nemzet minden képzetesebb elemét a közigazgatás javára elvonni a magángazdálkodás rovására. Itt a személyzeti politikára az a le nem becsülhető és igen nagy körültekintést igénylő feladat hárul, hogy minden kor szükségletei szerint szabja meg a követendő irányelveket. A hangsúly tehát az elvégzendő feladatok és a rendelkezésre álló minősített emberfő számbeli egyensúlyának ingadozásán van.

Az elmúlt évtized a személyzeti politikának a minél több minősített kenyérkereső elhelyezését parancsolta. Az elkövetkező évtized előreláthatólag — legalább is átmenetileg — a minősített munkaerőkkel való takarékoskodás jegyében indul.

Kétségtelen, és ebben fenntartás nélkül igazat kell adni a tanulmány szerzőjének, hogy bizonyos egyoldalú munkakörök betöltésére nemcsak nem gazdaságos, de gyakorlati szempontból káros minősített munkaerőt alkalmazni, mert azokat tevékenységük nem lelkesíti, a bennük természetes jelenlétként fellépő törekvés, igyekvés ösztönét tompítja, az egyén lelkületére a fásultság, a kiábrándultság, a pályatévésztettség bilincseit rakja. Megfigyel-

hető volt ez az elmúlt évtized áldatlanul nehéz életviszonyai között a magyar élet minden területén; így a m. kir. postánál is. A m. kir. posta üzemi tisztviselői karának szinte kihalásra ítéltése fokozatosan a magasabb képzettségű forgalmi karra (főiskolai végzettségűekre is) háritotta (főképen háritaná már a közeljövőben) azokat a feladatokat is, amelyek a forgalmi kar tagjainak természetes becsvágyát nem fokozták, csaknem gépszerű begyakorlást kívánó egyoldalúságukkal tompítják az egyénben jelentkező igyekezet természetes ösztönét. Márpedig az alkalmazott munkaerők ösztönös lelkes igyekezetét egyetlen intézmény sem nélkülözheti. A helyes irányú személyzeti politika biztosítani igyekszik azt a lehetőséget, hogy minden alkalmazott hajlamának, képzettségének, rátermettségének és vágyainak megfelelő munkahelyre jusson, s szabad út álljon egészséges érvényesülési vágya előtt.

Az üzemi tisztviselői kar fejlesztésének gondolata személyzeti politikánk legidőszerűbb kérdését veti fel. Megvalósítani kívánja azt a törekvést, hogy egyéni becsvágyuk teljes kielégítését megtaláló kisebb képzettségű gyakorlati munkaerőket állítson a főleg beidegződést kívánó munkahelyekre, felszabadítva onnan azokat, akik képzettségüknek megfelelő minősítettebb feladatok felé törekednek. De a megnagyobbodott országban új életre lendülő nemzettérdeke is, hogy a magasabb képzettségű egyének a nagyobb tudást és látókört kívánó feladatok elvégzésénél álljanak rendelkezésre, s ne kössék le őket a kisebb tudással is kitűnően elvégezhető feladatok.

Az üzemi tisztviselői kar megritkult sorainak évtizedes szünet után történő kiegészítése személyzeti politikánk homlokterébe került. Igen fontos azonban a karok, főleg a forgalmi és üzemi tisztviselői kar közötti helyes arány felismerése. Nem közömbös az üzemi férfi és női tisztviselők számbeli aránya sem. Itt ugyanis döntően közrejátszanak még a kenyérkereső családok szaporítását célzó nagy nemzeti törekvések is.

A tanulmány szerzője igen helyesen a m. kir. postánál levő munkahelyeket vette alapul a forgalmi, a férfi üzemi, a női üzemi és az altiszti munkaerők számának megállapításánál. Ennek során a forgalmi kar által betöltendő munkahelyek számát 1727-ben állapította meg s ennek alapján a forgalmi kar létszámát túlméretezettnek minősítette. Ez a szám látszólag helyes is. Figyelembe kell venni azonban azt a körülményt, hogy a forgalmi kar tagjainak állandó utánpótlására az általuk betöltött minősítettebb munkahelyeken felül állandóan rendelkezésre kell tartani a nyugállománybাহelyezések, halálozások évi számának megfelelő alacsonyabb végzettséghez kötött tisztviselői munkahelyet, mert ezeken történik a forgalmi kar kezdő tisztviselőinek kiképzése. Ahhoz ugyanis, hogy valaki az ellenőrzés vagy vezetés terén megállhassa a helyét, 4—5 esztendő sokirányú gyakorlati tevékenységre és tapasztalatra van szükség. S ezt a 4—5 esztendőt legnagyobbbrészt az üzemi tisztviselők részére kijelölt munkahelyeken kell eltölteni. Lényeges és egyáltalában nem hagyható figyelmen kívül itt a fogalmazási kar utánpótlásának kérdése sem. A jó közigazgatási tisztviselőnek szintén 4—5 esztendő gyakorlatlall kell közigazgatási tevékenységét megkezdenie, hogy tisztában

legyen azzal a gyakorlati étellel, amelynek legfőbb vezetésére, irányítására és ellenőrzésére hivatott lesz. Mivel pedig a közigazgatási tisztviselők kiemelése a forgalmi karból történik, a forgalmi kar utánpótlásánál ezt a kiválást is figyelembe kell venni. Ezeket a szempontokat mérlegelve, a forgalmi kar részére állandóan fenntartandó munkahelyek száma lényegesen nagyobb lesz, mint 1727. Rá kell még mutatnom arra az egyáltalában el nem hanyagolható körülményre is, hogy nem minden forgalmi tisztviselő alkalmas az ellenőrzésre, irányításra, vagy vezetésre. Az iskolai végzettség ugyanis, eltekintve a múltó évek általalánosított hatásától, még nem jelent okvetlenül minőséget, jellembeli magasabbrendűséget, megfelelő lelki összetételt, hajlamot és érzéket is. Ezzel szemben az üzemi tisztviselői kar is igen sok értékes elemet termel ki magából, akik magasabb műveltséggel és rátermettséggel ellenőrzésre és irányításra kiválóan alkalmasak. Itt tehát — mint a tanulmány is kifejezésre juttatta — éles határvonalat vonni nem lehet és nem is szabad. A két tisztviselői kar által ilyen módon egymás rovására betölthető munkahelyek száma azonban nagyjában kiegyenlítődik.

A forgalmi kar a nagy budapesti hivatalokban (Budapest 62, Budapest 72, keleti pályaudvari mozgópostafőnökség stb.) az üzemi tisztviselőknek megfelelő munkahelyeken foglalkoztatott fiatal forgalmi tisztviselőktől eltekintve, általánosságban még nem mondható túlméretezettnek. A megnagyobbodott ország postaszolgálatára több ellenőrző, irányító és vezető tisztviselőt foglalkoztat a közigazgatás a ráháruló feladatok végzéséhez szükséges létszámkeretnek megfelelő megállapításával mind több és több forgalmi tisztviselő átminősítését igényli. Allításomat alátámasztja az a tapasztalat, hogy ma már nehézségekbe ütközik a forgalmi tisztviselők részére megállapított munkahelyeket megfelelő szakképzettséggel rendelkező forgalmi tisztviselőkkel betölteni. Mind több és több minősített munkahelyre kell tapasztalattal és gyakorlattal még nem rendelkező kezdő munkaerőt kell beállítani. Kétségtelen azonban, hogy elérkezett az idő az üzemi tisztviselői kar létszámának kiegészítésére, mert egy-két év múlva az utóbbi két évben tömegesen felvett fiatal forgalmi tisztviselőkből megfelelő számú szakképzett, ellenőrzésre, irányításra, vezetésre alkalmas közigazgatási és forgalmi munkaerő áll majd rendelkezésre, és a kiképzésükkel most lekötött munkahelyek megfelelően arányos részét fokozatosan üzemi tisztviselőkkel lehet betölteni.

*

A részletekre vonatkozólag meg kell még állapítanom a következőket:

A tisztii mozgóposták ellátására nem forgalmi, hanem üzemi tisztviselő alkalmazása a célszerűbb. A nagy budapesti irányító hivatalokban főleg állandóan irányítási ismeretekre kiképzett üzemi tisztviselőket kellene foglalkoztatni és ezek legkiválóbbjaiból kellene a tisztii mozgóposták személyzetét kiválogatni. Ma a postairányítás — amitől pedig a posta tökéletes működése függ — a megnagyobbodott országra való tekintettel és az igen gyakori változások következtében teljesen benneélő és különlegesen szakképzett munkaerőket igényel. A vidéki postairányítás nehézségei is annak tulajdo-

níthatók, hogy ezt a fontos tevékenységet a hivatalok kénytelenek kezdő forgalmi tisztviselőkre bízni, akik továbbképzésükre való tekintettel csaknem minden hónapban más-más munkahelyen működnek s ezért kellő irányítási szakismerettel nem is rendelkezhetnek.

A rádióügykezelést nagy hivataloknál forgalmi tisztviselőkre kellene bízni. A rádióügykezelésnek ugyanis nagyobb körütekintést és kellő tapasztalatot igénylő mozzanatai is vannak. Pl. kihágási eljárások, tárgyalások, mérlegkészítés stb. Az ügykezeléssel járó feladatokat (engedélyokirat-kiállítás, kartotékkezelés, nyilvántartás stb.) rendszerint ügyis üzemi női vagy férfi munkaerők végzik.

A felvételi szolgálatnak kizárólag üzemi női munkaerőkkel való ellátása keresztülvihetetlen, de elhibázott is volna. Itt történik ugyanis a posta tisztviselőjének első kiképzése. Bár kétségtelen, hogy a női munkaerő általában türelmesebb s vele szemben a postát igénybevevő közönség elnézőbb, erősebb forgalmú és éjjeli szolgálattal kapcsolatos osztályoknál — mint a tanulmány szerzője is megállapítja — a teherbíróbb férfimunkaerő az alkalmasabb.

A táviró- és távbeszélőkezelésnél is jelentős számú munkahely tartandó fenn a közigazgatási, műszaki szolgálatra, valamint a táviró és távbeszélő közvetlen ellenőrzésére, irányítására készülő forgalmi tisztviselők kiképzésére. Különösen gondolni kell a távbeszélőnél a honvédelmi postaszolgálatra, ahol a m. kir. postának sok helyen szakképzett férfiakkal kell ezt a munkakört betöltenie.

A közönséges levélpostai küldemények irányítását és a kézbesítésre érkező küldemények szétosztását, a fiókbérlők közönséges levélpostai küldeményeinek beosztását a nagyobb vidéki hivataloknál általában altisztekre kellene bízni. A mozgópostákra készülő altiszteknek kitűnő iskola a minden hivatalban szükséges levélirányítás, s az itt foglalkoztatott altisztek — mint-hogy ténykedésük állandóan küldemények irányításával kapcsolatos — az irányítási szolgálatban tökéletesebb eredményt mutathatnak fel, mint a hivatal minden munkahelyén felváltva foglalkoztatott és ezer meg ezer rendelkezés, szabály ismeretével terhelt tisztviselők. Ez olyan gyakorlati tapasztalat, amellyel okvetlenül számolni kell.

*

A személyzet kiképzésével kapcsolatban szinte döntő jelentőségű volna az üzemi kar tisztviselőinek szolgálati áganként való, bizonyos fokig különleges kiképzése. A tanulmány szerzőjének elgondolása, megvalósítás esetében, igen nagy gondot venne le a különleges feladatokra hivatott nagy budapesti hivatalok vezetőinek válláról.

A személyzet általános kiképzésével kapcsolatban több szerepet kellene juttatni a nevelés kérdésének. Az iskolapolitikának folyamatban levő mélyreható átalakulása, amely a szakismeretek anyagának észszerű csökkentésével a nevelésnek igyekszik minél nagyobb teret adni, nem mellőzhető a postai személyzet kiképzésénél sem. Igen fontos a nevelés kérdése, az élet ezer arcúlatához alkalmazkodni tudó, széles látókörű postáslélek beleoltása a pályát

kezdő fiatal postásba. Különösen fontos a majdan vezetésre hivatott közigazgatási és forgalmi tisztviselő öntudatos postás és magyar hivatástudattal telt szellemben való irányítása, s ösztönzése a tisztképző tanfolyamon. A jellemet formáló hivatástudat felélesztése és ébrentartása. Gondolni kell továbbá az egész nemzedékek részére az első irányítást megadó hivatalvezetőnek a szaktudáson kívül erkölcsi és jellembeli adottságok alapján való kiválasztására. Nem lényegtelen mindezekon kívül a személyzet egészséges szellemének ápolása a megteremtendő és mindenkire hozzáférő postássajtó útján.

*

Végül rá kell mutatnom még egy nemcsak postás vonatkozásban, hanem egész nemzeti életünkben megoldatlan kérdésre. Személyzeti politikánk tökéletesen idomulna a kor eszméáramlatához azzal is, ha megteremtené a lehetőségét a közszolgálat ágazataiban önképzés útján mind értelmi színvonalával, mind jellemével, mind szakismeretével kiemelkedő munkaerők magasabb iskolai végzettséghez kötött munkahelyekre való feljutásának. Pazar fényűzés ugyanis a minden tekintetben kiváló munkaerőt merev válaszfallal végleg elzárni attól a lehetőségtől, hogy valóságos képzettségének, meglévő jellembeli adottságainak és kiváló szaktudásának megfelelően eljuthasson a nemzeti élet irányító munkahelyeire, csupán azért, mert gyermek- és ifjúkora szűk anyagi lehetőségek közé szorult.

*

A helyesen követett postás személyzeti politika tökéletesen illeszkedik a nemzet egyetemes életének lüktetéséhez. Alkalmazkodik azokhoz a keretekhez, amelyeket a nemzet egyetemes élete a m. kir. posta számára kijelöl és azokhoz az elvekhez, amelyek a nemzet életében egészséges áramként az eljövendő feladatok végzésére készülve, áthullámzanak. A m. kir. posta személyzeti politikája nem lehet merev elgondolások kiszolgáltatottja, hanem irányelveit minden korban, minden viszonyok között a nemzet egyetemes érdekei szabják meg. Ezeknek az érdekeknek a felismerésén múlik azután, hogy harmonikusan bele tud-e illeszkedni a nemzet egészséges életáramába.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK

Articles techniques.

Áramforrások szűrőköre.

Irtta: SUSÁNSZKY LÁSZLÓ okl. gépészmérnök, m. kir. postamérnök.

Filtre électrique des sources ^{généralités} de courant. Par M. LÁSZLÓ SUSÁNSZKY, Ingénieur de poste.

L'auteur fait connaître les caractéristiques des sources de courant. Il donne un résumé sur les principes de dimension relatifs à un cas particulier des filtres. Il termine en exposant les dimensions des filtres applicables aux rapports dynamiques et de tension de bourdonnement du courant.

A gyengeáramú villamosságtan áramforrásai az alkalmazás és az energiaforrás természete szerint igen sokfélék. Gyakran kerülnek például alkalmazásra a forgó (kollektoros) gépek, az elektrolitikus vagy száraz, illetőleg az izzókatódos kis- és nagyfeszültségű egyenirányítók.

Ezek az áramforrások egy közös tulajdonságban megegyeznek: az áram, illetőleg a feszültség időbeli lefolyása általában nem felel meg a tiszta egyenáram (pl. akkumulátoráram) követelményének. Az áram és feszültség egy egyenáramú középérték körül periodikusan ingadozik és így egy ilyen áramlás felfogható mint egy tiszta egyenáram és egy tiszta váltakozóáram szuperpozíciója. Mivel a felhasználás céljára (pl. erősítő, stb.) csak az előbbi kívánatos, a fogyasztó és az áramforrás köré oly kapcsolási elemek iktatandók, melyek az áramforrás termékéből csak a tiszta egyenáramot választják le. Ezek a kapcsolási elemek az önindukciók, ellenállások és a kapacitások, melyek kombinációi az ú. n. szűrők. Ezek sokféleségéből az alábbiakban csak egy, a célnak legjobban megfelelő típus méretezésére térünk ki.

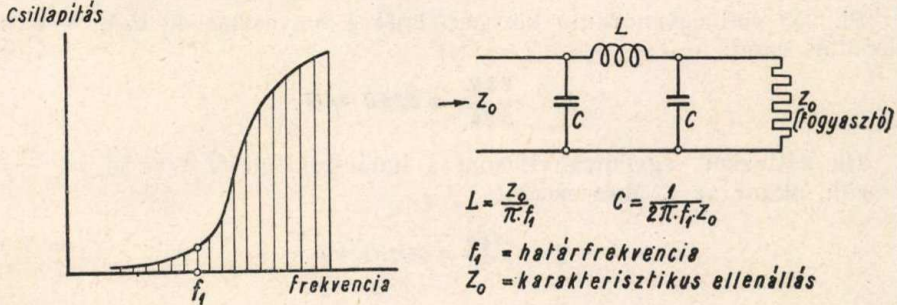
Mielőtt azonban erre rátérnénk, ismerjük meg röviden a felsorolt áramforrások két jellegzetes típusát.

Forgógépek.

A gyengeáramú technikában a ma már ritkábban alkalmazott izzító, — rácsfeszültség, esetleg anódfeszültség-gépek azok, melyek az üzem jószágát, helyesebben a szolgáltatás minőségét pulzáló egyenáramukkal nagy mértékben ronthatják.

Az egyenáramot szennyező váltakozóáramok között a legkisebb (50—100) frekvenciájú váltakozást a forgórész mágneses asszimetriája okozza. Viszszavezethető ez a dinamólemezek a hengerelési és az erre merőleges irányba

való különböző mágnesezhetőségére. Körülbelül 1500 frekvenciájú áramot hoz létre a fogpulzáció, mely a fordulatszámokon kívül a horonyszámmal van összefüggésben. Nagyjából ugyanekkora frekvenciát állíthat elő a kollektor is. De a csúszókefék rugózása és a változó kefeátmeneti ellenállás is hozzájárulhat az egyenáram csipkézetségéhez. Tehát a kollektorfelület rendbentartása, a megfelelő kefetartók és kerék kiválasztása igen lényeges. Végül a gép mechanikus rezgése is hozzájárulhat az egyenáram beszenyezéséhez.

1. ábra.

A felsorolt hibaforrások egyrészt csak a gyártás folyamán gondos előrelátással, másrészt üzemi karbantartási munkával és gondossággal szüntethetők meg, illetőleg háríthatók el. Az első hibacsoport okai utólag már nem szüntethetők meg, de a hibán szűrőkörök beiktatásával segíthetünk. Ezek tekintettel az egyszerűsége, fojtótekeres és kondenzátorból álló ú. n. felülvágó szűrők lehetnek (l. 1. ábrát).

Egyenirányítók.

Ezek képezik az áramforrások másik nagy csoportját. Az egyenirányítás folyamata az egyenáram csipkézetségét szinte geometriai törvényszerűséggel állítja elő.

A különböző egyenirányítókra a tárgykör rendkívüli terjedelme miatt részletesebben most nem térünk ki. Megemlítjük azonban, hogy az egyenirányítók áram-, illetőleg feszültségformája általában nem egyforma. Az általános érvényű összefüggések levezetése helyett azért egy gyakran előforduló esetre (izzókatódos vákuum-egyenirányítóra) végezzük el a méretezést.

Megjegyezzük végül, hogy az egyenirányított áram váltakozóáramú összetevőjének alapperiódusa a fázisszám és a periódusszám szorzatával egyenlő, mivel egy periódus alatt mindegyik anód csak egyszer vesz részt az áramvezetésben.

A szűrőkör méretezési elve.

A szűrőt, melynek méreteit az 1. ábra összefüggéseiből állapíthatjuk

meg arra a Z_0 karakterisztikus ellenállásra kell általában méretezni, mellyel az a fogyasztó oldalán ohmikusán le van zárva. A Z_0 tehát azonos az R fogyasztóellenállásával. A szűrő csillapításgörbéjének szabályossága, melyet a pontos méreteken kívül a lezárás megfelelő volta is befolyásol, céljaiknak túlságosan szigorú feltételeket szab. Egyenáramú körök szűréseinél ugyanis átviendő frekvenciákról beszélni nem lehet, mert itt csak a „0” frekvencia, tehát csak az egyenáram átviteléről kell gondoskodni. A méretezésnél a szokásos egyenáramú terhelésekből adódó nagy $R = Z_0$ értékek miatt nehézségek merülnek fel, amit az alábbi egyszerű példa is igazol.

Pl. 250 volt egyenáramú középértéknél a fogyasztás 40 mA. A terhelő ellenállás ezzel:

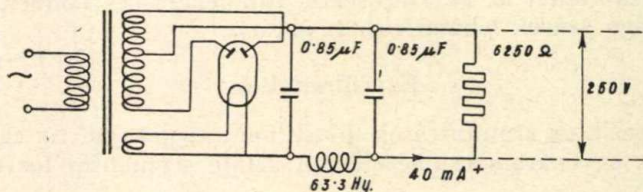
$$R = \frac{250}{0.04} = 6250 \text{ ohm}$$

Ha kétfázisú egyenirányításnál a határfrekvenciát $f_1 = 30 \text{ sec}^{-1}$ -re vesszük, akkor az 1. ábra szerint:

$$L = \frac{6250}{\pi \cdot 30} = 66.3 \text{ Henry}$$

$$C = \frac{10^6}{2 \pi \cdot 30 \cdot 6250} = 0.85 \text{ mikrofara}$$

Amint ebből a példából is látjuk, a rendkívül nagy karakterisztikus ellenállás és az erre való méretezés nagy önindukció és kis kapacitásértékekre vezet (1. a 2. ábrát). Ezt a tényt a 3. ábrából könnyen felismerhetjük:

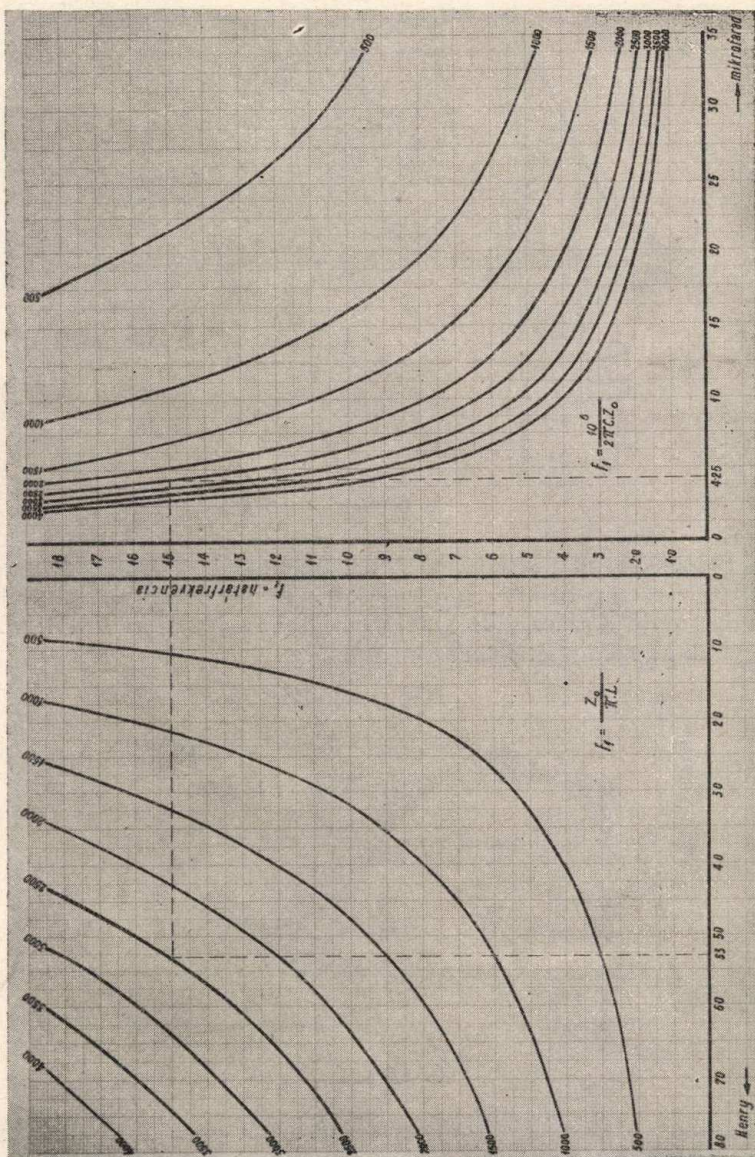

2. ábra.

pl. $f_1 = 15$ -nél is $R = 2500$ ohmnál a szükséges önindukció 53 Henry, a kapacitás pedig csak 4.25 mikrofara. Ha ezekkel az értékekkel a 2. ábra szűrőkörét egyrészt a fogyasztó által előírt zúgásfeszültségi, másrészt a dinamikus áram- és feszültségviszonyokra ellenőrizzük, akkor egyrészt a szűrés elégtelenségére, másrészt a dinamikus viszonyok kedvezőtlen kialakulására kapunk jellemző értékeket. Ez a méretezési eljárás tehát, mivel nem általános érvényű (tetszőleges impedanciákra), egyenáramú szűrők méretezésénél nem alkalmazható.

Kérdés tehát, hogy honnan, milyen feltételekből induljon ki a méretezés? Egyszerűen a zúgásfeszültségre előírt követelményből, illetőleg a dinamikus áram és feszültségviszonyok által támasztott feltételekből.

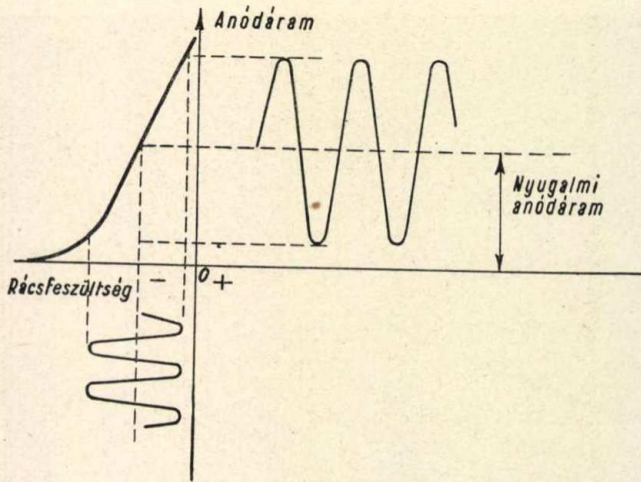
A zúgásfeszültségi követelményről nem kell sokat beszélni, mert valamely legnagyobb hangfrekvenciás nívó alatt a zúgásfeszültség legfeljebb —30 decibel lehet. Jó közepes értékek azonban csak —40, —45 db. mondható.

3. ábra.

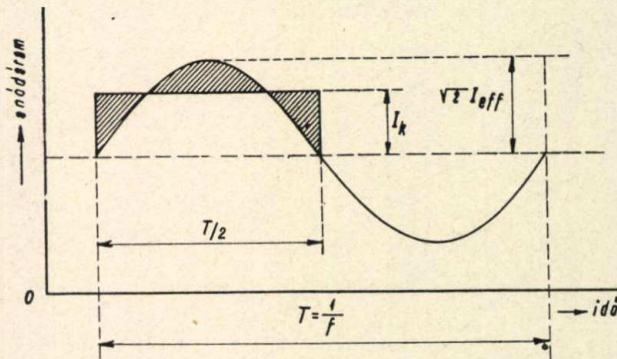
Jóminőségű erősítőberendezéseknél (pl. mikrofonerősítő) a zörejnívót 90 decibellel is csökkentik a legnagyobb nívó alá.

A 4. ábra a dinamikus áramviszonyok szemléltetésére szolgál. A szűrő utolsó kondenzátorának az anódfeszültség és a kapacitás által meghatározott töltésmennyiségből kell fedezni az anódáram pozitív irányában növekvő fél-

4. ábra

periódusok létrehozához szükséges töltésmennyiséget. Különösen a mély hangok átvitele szempontjából van ennek jelentősége. A jó, torzítatlan átvitelhez, mint majd a szám példa keretében látni fogjuk, a számítottnál lényegesen nagyobb kapacitásértékekre van szükség.

5. ábra.

A dinamikus viszonyok számszerű kiértékeléséhez az 5. ábra alapján szinuszos áramformára felírhatjuk:

$$I_k = \frac{I_{eff}}{f_B} \text{ ahol } f_B = \frac{f}{\sqrt{2}} = 1,11$$

A félperiódus töltésmennyisége:

$$Q = I_k \frac{T}{2} = \frac{I_{eff}}{2f} = \frac{1}{2f} \sqrt{\frac{W}{Z_a}} \text{ [Coulomb]}$$

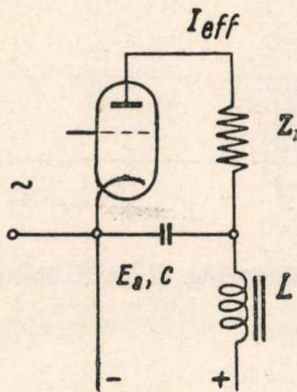
az összefüggésben f a legmélyebb előforduló hangfrekvencia, W a cső által leadott legnagyobb váltakozóáramú teljesítmény I_{eff} az anódváltóáram effektív értéke, Z_a pedig az anódimpedancia. Az utolsó kondenzátorban felhalmozott töltés E_a anódfeszültség mellett (l. a 6. ábrát):

$$Q_a = C \cdot E_a$$

Az átvitel torzításmentessége szempontjából szükséges, hogy a fenti két töltésmennyiség hányadosa egy gyakorlati értéket elérjen:

$$\alpha = \frac{Q_a}{Q} = 5-10.$$

Az utolsó szűrőkondenzátor szerepét az alábbiakban még közelebbről is megvilágítjuk. Legyen szó pl. egy ú. n. „A” munkapontú erősítőfokozatról. Mint tudjuk, a munkapont a karakterisztika egyenes részének közepén van,

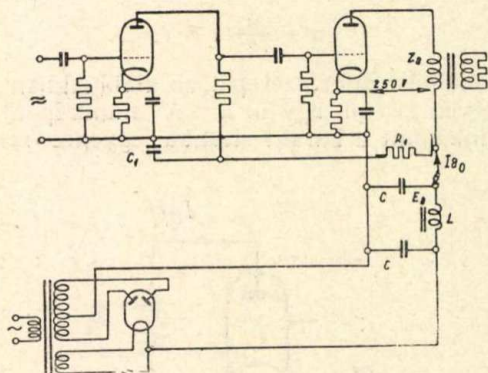

6. ábra.

tehát a rácoldalról való vezérléssel a nyugalmi anódáram nem változik, a cső anódvesztése is állandó. Kérdés tehát, hogy ha a cső teljesítményfelvétele nem változik, miből fedeződik a hangfrekvenciás teljesítmény? Természetesen csakis az anódáramforrásból, csakhogy a pozitív és negatív félperiódus alatti áramfelvételek egymást kiegyenlítik, ha feltételezzük, hogy az anód-váltóáram szimmetrikus lefolyású. A C kondenzátor szerepe az, hogy szolgáltatja a pozitív áramcsúcs kialakulásához szükséges töltéstöbbletet és azt a nyugalmi anódáram pillanatnyi csökkenésének idején ismét felhalmozza. Ennek a kondenzátornak tehát legalább akkora töltésmennyiséget kell tudni felhalmozni, mint amennyit az erősítőcső egy mély hang esetében a pozitív félperiódus alatt felvesz.

A C kondenzátor tehát egy csőhálózatba iktatott víztartány szerepét játsza: a fogyasztásban mutatkozó egyenlőtlenségeket küszöböli ki a szí-

vattyútelep, az egyenirányító felé. A többletfogyasztás, ha töltésre (illetőleg vízmennyiségre) gondolunk, nyilvánvalóan a mély hangoknál (illetőleg hosszú ideig tartó vízfogyasztástöbbletnél) a legnagyobb. A méretezést tehát a legmélyebb még átvinni szándékolt frekvenciára kell elvégezni. Bizonyos biztonsággal eljárva, de mindenekelőtt a mély hangok torzításmentességének figyelembevételével mondtuk ki, hogy a felhalmozott töltés állandó anód-feszültséget tételezve fel, 5–10-szeres legyen egy fél periódus alatt kivett töltésmennyiségnek, a legmélyebb frekvenciánál. Ez a biztonság egyrészt a kondenzátor igénybevételét csökkenti; másrészt az egész mély frekvenciájú beütések torzításmentes átvitelét is szolgálja.

7. ábra.

Szám példa. (L. a 7. ábrát.)

$$Z_a = 2300 \text{ ohm.}$$

$$W = 4 \text{ watt.}$$

$$I_{\infty} = 60 \text{ mA.}$$

$$f = 30 \text{ sec}^{-1}.$$

$$E_a = 295 \text{ volt.}$$

A végerősítő tényleges erősítése: $v = 4 \sqrt{\quad}$ 12 decibel. Megengedett zúgásfeszültség a Z_a anódimpedancián = -50 decibel.

A végerősítő anódján mérhető anódváltófeszültség:

$$E_{eff} = \sqrt{W \cdot Z_a} = \sqrt{4 \cdot 2300} = 96 \text{ volt}$$

Tehát zúgásfeszültség a B ponton legfeljebb:

$$96-50 \text{ dB} = 0.271 \text{ volt. (L. a 8. ábrát.)}$$

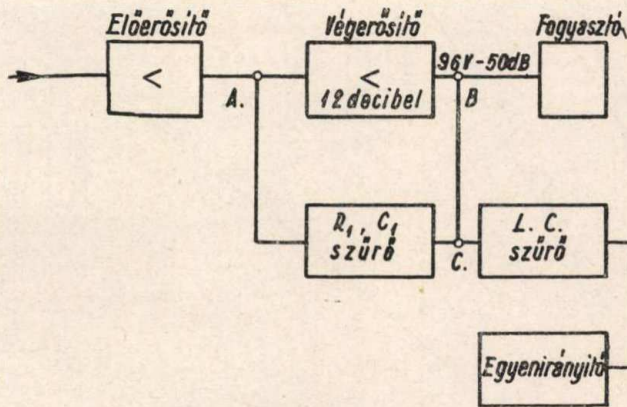
Mivel a végerősítő erősítését is tekintetbe kell venni, az A ponton a C-nél kisebb zúgásfeszültséget szabad megengedni. A közbeiktatott szűrő az egyszerűség céljából ellenállás és kondenzátorból áll. Megvalósítható ezáltal a fenti kapcsolás mellett 15–20–25 decibel szűrés.

Az előbbieken alapján ismerjük azt a feszültséget, mely az LC szűrés után megmarad, tehát, hogy a szűréshez szükséges önindukció és kapacitásértéke-

ket meghatározhatunk, ismernünk kell a 7. ábrában vázolt kétfázisú, egyenirányító zúgásfeszültségét az adott egyenáramú terhelés mellett.

A matematikai tárgyalás lehető mellőzése céljából a 9. ábrán látható zúgásfeszültségi görbéket mérés útján határoztuk meg egy- és kétfázisú egyenirányító kapcsolásra az egyenáramú terhelés függvényében adott kapacitások mint paraméterek mellett. A görbékben aszerint, hogy egy- vagy kétfázisú egyenirányításról van-e szó ($f = 50$, vagy 100), a paraméterként szereplő kapacitásértékekhez bármely terhelés mellett leolvasható a zúgásfeszültség effektív értéke.

Válasszuk az első kondenzátor értékét 16 mikrofaraadnak, ami célszerűen a kereskedelemben kapható elektrolit kondenzátor. A jobb szűrés elérése céljából kétoldalas kapcsolást alkalmazunk, tehát a zúgásfeszültség 100 frekvenciájú.

8. ábra.

A görbékben vett érték 60 mA. egyenáramú terhelés és $C = 16$ mikrofaraad mellett kétfázisú egyenirányításnál 7.2 volt.

Ezzel az LC tag szűrése:

$$\frac{7.2}{0.271} = 266; \text{ megfelel ennek } 28.5 \text{ decibel.}$$

A méretek egyszerű megállapítása céljából a szűrőt terhelő R ellenállást elhanyagoljuk a C kondenzátor

$$\frac{1}{\omega C} = \frac{10^6}{628.16} = 159 \text{ ohm}$$

látszólagos ellenállása mellett. A L fojtótekereset is ideálisnak tekintjük. A 10. ábra szerint:

$$I \omega L = 7.2 + 0.271 = 7.47 \text{ volt}$$

Az átfolyó váltakozóáram értéke ezzel:

$$I = \frac{0.27}{\frac{1}{\omega C}} = 0.27 \cdot 628.16 \cdot 10^{-6} = 0.00248 \text{ A} = 2.48 \text{ mA}$$

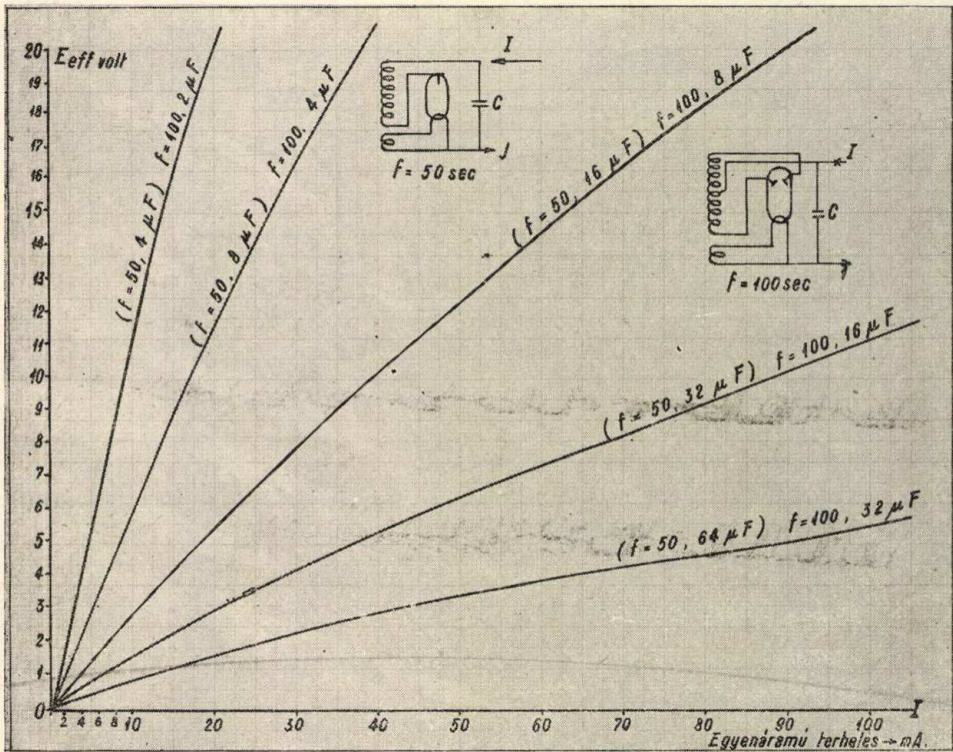
Ezzel a szükséges fojtótekeres látszólagos ellenállása:

$$\omega L = \frac{I\omega L}{I} = \frac{7.47 \cdot 10^3}{2.48} = 3010 \text{ ohm}$$

Innen $f = 100$, $\omega = 628 \text{ sec}^{-1}$ mellett:

$$L = \frac{3010}{628} = 4.8 \text{ Henry} \cong 5 \text{ Henry}$$

Ezt az értéket oly vasmagos tekerccsel kell megvalósítani, amely 60 mA. egyenáramú előmágnesezésre van méretezve. Ennek a fojtótekeresnek az ohmikus ellenállása a méretezés után 120 ohmra adódott.

9. ábra.

Ha a méretezés ellenőrzését a 11. ábrának megfelelő értékekkel elvégezzük, akkor a szűrő után mérhető zúgásfeszültség:

$$2.38 \cdot 10^{-3} \cdot 106.7 = 0.254 \text{ volt} < 0.271 \text{ volt},$$

mivel az $R = 4915 \text{ ohm}$ és az $\frac{1}{\omega C} = 109 \text{ ohm}$ eredője 106.7 ohm . Továbbá:

az átfolyó váltakozóáram $2.38 \cdot 10^{-3}$ amper.

Az előerősítő fokozat szűrésére a 7. ábrában vázolt ellenállás-kondenzátor

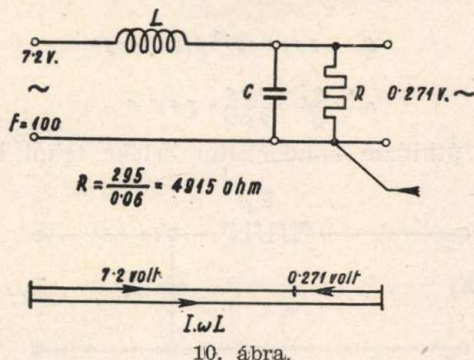
szűrőt iktatjuk be. Ha R_1 értékét 20000 ohmra, C értékét pedig 2 mikrofaradra választjuk, akkor a 12. ábra szerint:

$$\frac{E_2}{E_1} = \frac{1}{\sqrt{1 + \left(\frac{20000}{796}\right)^2}} = \frac{1}{251} \dots\dots 28,4 \text{ decibel}$$

mivel

$$\frac{1}{\omega C_1} = \frac{10^6}{628 \cdot 2} = 796 \text{ ohm}$$

Tehát az első fokozat felől a végerősítő anódkörébe jutó feszültség a vég-

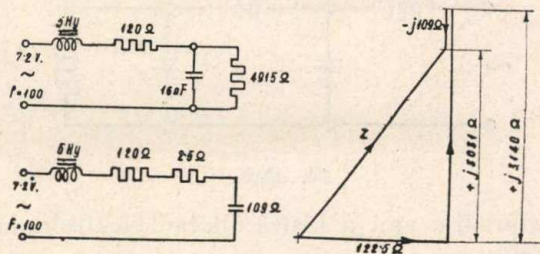

10. ábra.

erősítő erősítési tényezőjének figyelembevételével:

$$\frac{0.254}{251} \cdot 4 = 0.0405 \text{ volt}$$

A végerősítő összes zúgásfeszültsége ezzel: 0.294 volt, ami a legnagyobb hangfrekvenciás nívó alatt 50.3 decibellel van, ami megfelel az előírt érték-

11. ábra.

nek. A dinamikus viszonyok ellenőrzése céljából számítsuk ki $f = 30 \text{ sec}^{-1}$ hangfrekvenciára egy fél periódus töltését a legnagyobb kivezérlés esetére:

$$Q = \frac{1}{2 \cdot 30 \cdot 1.11} \sqrt{\frac{4}{2300}} = 0.577 \cdot 10^{-3} [\text{Coulomb}]$$

A C kondenzátorban felhalmozott töltés:

$$Q_c = 16 \cdot 10^{-6} \cdot 295 = 4.72 \cdot 10^{-3} [\text{Coulomb}]$$

Ezzel:

$$\alpha = \frac{Q_2}{Q} = \frac{4.72}{0.577} \approx 8.2$$

A $C = 16$ mikrofaraad kondenzátor tehát a dinamikus áramviszonyokat is kielégíti. Hasonló vizsgálat tárgyává kell tenni az előfeszültségejtő ellenállást áthidaló kondenzátor méretét. Ha ennek értékét 50 mikrofaraadra választjuk, akkor $295 - 250 = 45$ volt töltőfeszültség mellett

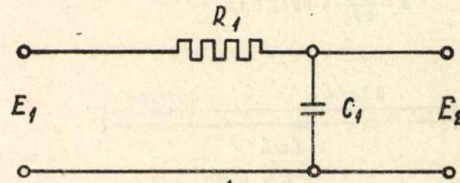
$$Q'_2 = 50 \cdot 10^{-6} \cdot 45 = 2.25 \cdot 10^{-3} [\text{Coulomb}]$$

Mivel a félperiódusra most is

$$Q = 0.577 \cdot 10^{-3} [\text{Coulomb}]$$

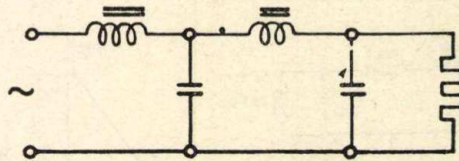
$$\alpha' = \frac{Q'_2}{Q} = \frac{2.25}{0.577} = 3.9 < 5$$

Az előfeszültség áthidaló kondenzátor értéke tehát kicsi és meg kell

$$\frac{E_2}{E_1} = \frac{x_1 = \frac{1}{\omega C_1}}{\sqrt{1 + \left(\frac{R_1}{x_1}\right)^2}}$$

12. ábra.

13. ábra.

növelni 100 mikrofaraadra, ami a kisfeszültségű elektrolit kondenzátorokkal könnyen megoldható.

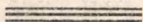
Tekintettel arra, hogy az elektrolit kondenzátoroknál elő van írva típusokhoz tartozóan a legnagyobb megengedhető zúgásfeszültség, a kondenzátorokat még ilyen szempontból is ellenőrizni kell. A nagyobb feszültségű típusokra legfeljebb 10, míg a kisebb feszültségűekre legfeljebb 25% zúgásfeszültség engedhető meg. A számított példákban az előforduló értékek ilyen szempontból az adott határokon alul vannak.

A szűrő számításának menetét az alábbiakban foglaljuk össze: Adott teljesítmény, áram és feszültségértékhez (ezt a legnagyobb teljesítményű

erősítőcső határozza meg) a dinamikus követelményeket kielégítő legkisebb kapacitásértékét állapítjuk meg. Ennek megfelelő kapacitáshoz és az adott terheléshez olvassuk le azután a zúgásfeszültséget az adott diagramból és határozzuk meg az önindukció értékét.

Ezután következik a fojtótekeres pontos méretének megállapítása, majd az ohmikus ellenállások számbavételével a méretezés helyességének ellenőrzése.

Megjegyezzük végül, hogy ha egy taggal nem adódik ki a megfelelő szűrés, akkor a 13. ábra szerint két egymásután sorolt láncot alkalmazunk.

A jeltorzítás vizsgálata táviróberendezéseknél.

Irta: VÁRALJAI VILMOS okl. gépészmérnök,
m. kir. postasegédmérnök.

La vérification de la distorsion des signaux ^{dans les} ~~des~~ installations télégraphiques. Par M. VILMOS VÁRALJAI, Aide-Ingénieur de poste.

Dans la première partie de son article, l'auteur fait connaître la notion de la distorsion des signaux, en expliquant la détermination de la distorsion par moyen de calcul. Pour compléter la description du procédé de calcul, il traite ^{également} de la méthode de détermination graphique. ~~aussi~~.

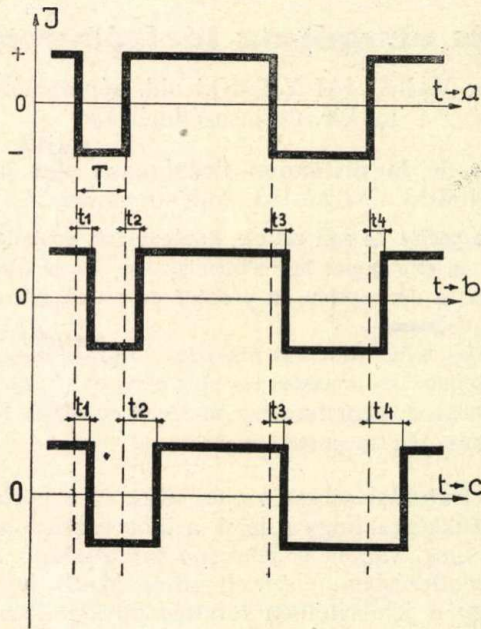
Après les méthodes théoriques, les procédés ^{des mesures} de mesure se suivent dans une règle chronologique, depuis les procédés les plus simples jusqu'aux installations modernes utilisées actuellement. Pour terminer, il décrit au détail, l'appareil de mesure ^{de} de la distorsion, employé par la poste hongroise.

A megfelelő táviratozási sebesség ejéréséhez és a jelek átvitelének üzembiztossá tételéhez szükséges, hogy a jelek a időbeosztása a lehetőség határain belül ne változzék meg, vagyis a jelek ne torzuljanak. A vezeték villamos tulajdonsága, a berendezésben felszerelt jelfogók stb. hatása miatt azonban elkerülhetetlen, hogy a jelátvitelben torzítás ne keletkezzék. A táviratozás céljaira használt végberendezések (pl. távgépírókészülékek) viszont csak abban az esetben dolgoznak teljesen üzembiztosan, ha a jeltorzítás nem halad meg egy bizonyos (a végberendezésre jellemző) határértéket. Így tehát táviróberendezéseinknél és új összeköttetések létesítésénél elsőrendű fontosságú egyrészt az új összeköttetésben várható jeltorzításnak az ismerete, másrészt feltétlenül szükséges, hogy a már létesített összeköttetés mindenkor torzításvizonyairól vizsgálataink alkalmával tájékozódást szerezhessünk. Hogy a fenti célra rendelkezésre álló elméleti és gyakorlati eszközöket hiánytalanul áttekinthessük, szükséges, hogy röviden összefoglaljuk a jeltorzítás fogalmára és a CCIT megfelelő javaslataira vonatkozó ismereteinket is.

A jeltorzítás fogalma.

Távirójelek továbbításánál az átvitel lényege abban rejlik, hogy egyforma — vagy különböző időbeosztású, esetleg különböző áramirányú, vagy külön-

böző darabszámú jelimpulzusokat adunk le a továbbítandó szöveg betűinek megfelelő határozott sorrendben. A jelek továbbításánál tehát az idő minden körülmények között nagyjelentőségű, mert ha a leadott jelek időbeosztása (szünet- vagy áramimpulzusok hossza) megváltozik, akkor a jelek kezdete v. vége eltolódik, azaz eltorzul. Az 1. ábrán vegyük szemügyre egy két-sáramú jel elméleti alakját. Az ábra „a” része mutatja az adóberendezés által torzítatlanul kiadott távirójelet. A jelek értelmét itt a jelek hossza és sorrendje szabja meg, vagyis a hű továbbítás szempontjából tulajdonképpen az áramirányváltozások időpontja a lényeges. A távgépíróberendezéseknél pl. az ismert 5-ös abc. szerint történik a táviratozás, ahol a jelimpulzusok hossza egy elemi jel hosszának 1–5-szöröse lehet. A szokásos táviratozási

1. ábra.

sebesség mellett ($25 \text{ Hz} = 50 \text{ Bd.}$) az ötös jelkombinációk alapját képező elemi jel időtartama 20 msec, azaz 1 impulzus hossza szélső esetben 20, illetőleg 100 msec. között változik. Az 1. ábra „a” és „b” részében ábrázoltunk egy leadott és egy megérkező jelimpulzus sorozatot. A leadott és megérkező jelimpulzusok között, mint látjuk, időbeli eltolódás is megengedhető (l. „b” ábra) anélkül, hogy a jelek torzítást szenvednének, ha a leadott jelek kezdete és a vett jelek kezdete, úgyszintén a leadott jel vége és a megérkező jel vége között az időbeli eltolódás mindig azonos. Ebben az esetben ugyanis a táviratozás csekély időbeli eltolódást szenved, a jelek időbeosztása azonban pontosan azonos, a jel tehát torzítatlan marad. Az 1. a. és b. ábrákon a fenti eset világosan látható, az egyes jelimpulzusok kezdete, illetőleg vége között $t_1, t_2, t_3 \dots$ stb. időköz-

lönbségek mutatkoznak, a jel azonban mégsem torzított, mert $t_1 = t_2 = t_3 = t_n$ vagyis rövid késsedelemmel helyes szöveget viszünk át.

Elekerülhetetlen azonban, hogy az átvivő berendezések szerkezeti fogyatékosága, vagy időközben keletkező hibák miatt a jelek időbeosztása ne szenvedjen. Az 1. „c” ábrán megfigyelhetjük, egy az átvitel alkalmával eltorzított jel időbeli lefolyását a leadott torzítatlan jelhez viszonyítva. Ha ezt az ábrát tüzetesebben megvizsgáljuk, látjuk, hogy a pozitív jelek kezdete $t_2 = t_n = \dots$ stb. időbeli eltolódást szenved, a jelek végén ugyanekkor csak $t_2 = t_3 = \dots$ stb. eltolódás mutatkozik. A jelek eltorzítottására természetesen csak a legkisebb és legnagyobb eltolódás különbsége a jellemző, mert végeredményben ez a különbség adja meg a jel valóságos megrövidülését, illetve meghosszabbodását. A CCIT az elmondottak alapján úgy döntött, hogy a torzítás meghatározásánál a jelek legnagyobb és leg-

A jeltorzítás megnevezése:		A jelenség:	A torzítás oka:
Szabályosan ismétlődő torzítás	a Egyoldalas torzítás	A jelimpulzusok egy állandó értékkel meghosszabbodnak vagy rövidülnek.	Kettős áram esetén nem egyenlő feszültségek. Egyoldalas jelfogó beállítás stb.
	b Szabályos torzítás	Azonos hosszúságú jel- vagy szünet impulzusok azonos értékkel rövidülnek vagy hosszabbodnak.	Berezgési jelenség. (kábeleknél, szűrőknél)
	c Nem szimmetrikus torzítás	a és b kombinációja.	Bekapcsolási és kikapcsolási folyamat különböző (w.T.)
B	Szabálytalan torzítás	A jelenségek teljesen szabálytalanok	Vonalutánzat hiba, Áramlökések, más esetleg kívülálló okok. Erősáramú vezetékek stb.

2. ábra.

kisebb eltolódásának különbségét veszi alapul és azt viszonyítva az elemi jel hosszához nevezi el torzításnak. Jelöljük az időkülönbséget „ ϵ ”-vel, a torzítást pedig „ V ”-vel, akkor: $\epsilon = t_{\max} - t_{\min}$ és ha az elemi jel hossza T , akkor a torzítás az elemi jel időtartamának százalékban kifejezve:

$$V = \frac{\epsilon}{T} \cdot 100 \dots \%$$

A torzításoknak többféle fajtáját ismerjük aszerint, hogy a torzítási jelenség a jelnek mely részét támadja meg és aszerint, hogy a torzítás szabályosan ismétlődik-e vagy sem. Az egyes jeltorzításfajták összefoglalását A. Jipp nyomán (1.)^{*} táblázatba foglalva adjuk. (2. ábra.)

* A szövegben található zárójelben levő számok utalások az irodalomra a közlemény végén.

Az összefoglaló táblázatból látjuk, hogy a szabályosan ismétlődő torzítás oka aránylag könnyűszerrel megállapítható, mert azt mindig a berendezésben (jelfogó szerelvényekben, vezetéken, a berendezés állandó tulajdonságaiban) kell keresnünk. A szabálytalan torzítás okának megállapítására lényegesen kevesebb a támaszpont, mert itt már nehezebben kideríthető külső okok (Pl.: erősáramú berendezések, stb.) miatt szenved torzítást a továbbítandó jel.

A jeltorzítás vizsgálata.

A jeltorzítás fogalmának meghatározása után tegyük vizsgálat tárgyává azokat a módszereket, amelyeknek segítségével a távíróberendezésekben előálló jeltorzítás meghatározható. A fenti célra a vizsgálati módszerek két nagy csoportja áll rendelkezésre, nevezetesen:

1. A jeltorzítás számítással és grafikus módszerrel, tehát elméleti úton való meghatározása.

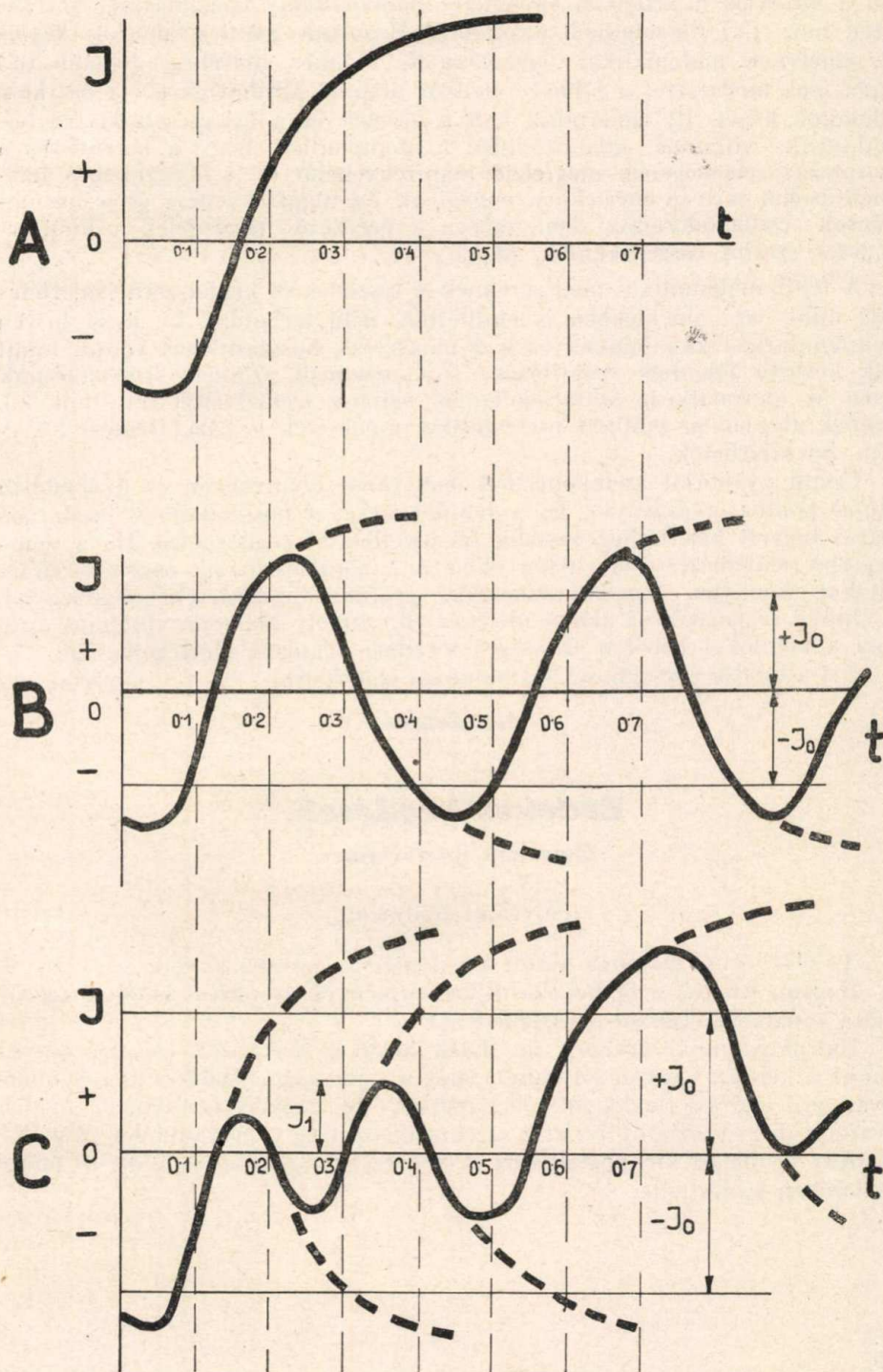
2. A jeltorzítás mérése.

Az első vizsgálati csoport inkább elméleti jelleggel bír, s ezért üzemfenntartási szempontból és így a posta távíróüzemeinek szempontjából is kisebb jelentőségű. A jeltorzítás meghatározásának elméleti módszereit a lehetőséghez képest rövidebbre fogva ismertetjük.

A mérőmódszerek azonban a m. kir. posta távíróüzemeinek fenntartása szempontjából is elsőrendű fontossággal bírnak, mert azokat a meglévő és újonnan kiépítendő berendezéseinkben alkalmazzuk is. A mérő berendezések és mérőmódszerek ismertetésénél tehát az első csoporttal szemben nagyobb részletességre törekszünk.

a) A jeltorzítás meghatározása elméleti úton. A jeltorzítás számítására és grafikus módszerekkel való meghatározására vonatkozó eljárások legnagyobb részét a kialakuló jel alakjának vizsgálatán alapulnak. Ha ugyanis ismerjük valamely vezeték kezdetén elindított jel kialakulását és ennek alapján ismerem a megérkező jel pontos alakját, akkor ebből a távíratózáshoz használt abc jelimpulzus sorozatai az idő függvényében hiánytalanul megszerkeszthetők. Az így megszerkesztett jelek alapján kiszámítható, illetőleg megszerkeszthető az előálló jeltorzítás is és ennek alapján amennyiben szükséges meghatározható a távírtózás elérhető legnagyobb sebessége. — A megvizsgálandó jelek felrajzolásához legtöbbször elegendő a jelhomlok ismerete is (3/a. ábra), mert ennek alapján az egymásután következő jelsorok a 3/b—c. ábra szerint különböző távíratózási sebességekhez is megszerkeszthetők. A 3/b. ábrán látjuk, hogyha a vevőjelfogók működtetéséhez szükséges áramerősség J_0 és egy elemi jel (pont) időtartama pl.: 0.3 mp., akkor az „a” ábrában vázolt jelkialakulás mellett kifogástalan jelátvitelt kapunk. Ha azonban a távírtózás sebességét a 3/c. ábrán rajzolt sebességig növeljük (egy elemi jel időtartama cca 0.15 mp.), akkor a jelek torzulása miatt a távíróberendezés vevőjelfogója már nem működik. ($J_1 < J_0$).

A megérkező jelhomlok alakjának meghatározására a vonatkozó szakirodalomban több módszerrel is találkozunk. Egyszerű felépítésű áramköröknél, ahol csak kevés számú alkatrészrel (önindukció, kapacitás, stb.) van dolgunk a bekapcsolási jelenségek az elméleti fizikából ismeretes mó-

3. ábra.

don a szokásos differenciál egyenletes matematikai megoldással közelíthetők meg. (2.) Összetettebb áramkörre Heaviside adott gyakorlati képletet, amelynek matematikai igazolása K. Wágner nevéhez fűződik (3.) Ismét más módszerrel a Fourier analízis alapján állíthatjuk elő a beérkező jelhomlok képét. Itt ismernünk kell a vezeték és a bekapcsolt átvivő berendezések villamos adatait abból a szempontból, hogy a berendezés a táviratozás sebességének megfelelő alaphfrekvenciát és a hozzá tartozó harmonikusokat milyen mértékben engedi át. Az alaphfrekvencia és a harmonikusok csillapodásának ismeretében a beérkező távirójelek a Fourier-módszer szerint összerakhatók. (4., 5.)

A fenti matematikai módszereknek a részletes és képletszerű ismertetésére, mint az előbbieken is említettük, nem térhetünk ki, mert hiszen üzemfenntartási szempontból ezek a módszerek hosszadalmas voltak miatt csak kevéssé jöhetnek számításba. Tájékoztatásul azonban ismertetésünk végén az idevonatkozó szakirodalomból néhány szemelvényt soroltunk fel, s ennek alapján az említett matematikai módszerek is bárki részére könnyen hozzáférhetők.

Üzemi gyakorlat szempontjából lényegesen könnyebben és gyorsabban jutunk pontos eredményre, ha a homlokgörbét a hosszadalmas számítási eljárás helyett kísérletileg vesszük fel oszcillográf segítségével. Ha a homlokgörbe rendelkezésre áll, akkor abból a 2. ábrában foglalt összes torzításfajtákat könnyen meghatározhatjuk, grafikus módszerek segítségével. A. Jipptől származik az alábbi módszer (6.), amely kiválóan alkalmas arra, hogy a homlokgörbéből a szükséges torzítási adatokat kiértékelhessük.

Ezt a módszer következő számunkban ismertetjük. (Folytatjuk.)

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Pályázati eredmény.

Az 1941. évi 6. számban közölt 6. pályatétel a következő volt:

Hogyan lehetne a távbeszélő-díjkezdmények évenkénti kötelező igazolására vonatkozó eljárást egyszerűsíteni?

Hat pályamunka érkezett be. Ezek közül a „Kockázat“ jellegű pályamunka a kérdést nagyon jól oldotta meg s a jelenlegi nehézkes és sok munkával járó eljárási rendet látszólag merész, de nagyon célravezető módon javasolja megváltoztatni. Ezért a szerkesztőbizottság a pályamunka szerzőjét, dr. Gilly Gyula m. kir. postatitkárt (Postavezérigazgatóság 8. ü. o.) 50 pengő jutalomban részesítette.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

1. Több igazgatósági taggal rendelkező részvénytársaság küldeményeinek átvételére meghatalmazhat-e csak egyes igazgatósági tagokat?

2. A meghatalmazásokról és a cégekről vezetett nyilvántartásba a részvénytársaság összes igazgatósági tagját nyilván kell-e tartani?

ad 1. Nem.

ad 2. Igen.

Az A. 1. Szab. 66. §. 6. d) pontja szerint a részvénytársaságok címére szóló könyvelt küldeményeket a posta az igazgatóság (bármely tagjának kézbesíti). A részvénytársaság küldeményeinek átvételére tehát e rendelkezés alapján minden igazgatósági tag egyformán jogosult. Igazgatósági tagok meghatalmazásának tehát nincs helye, mert az felesleges volna.

A részvénytársaság azonban kívánhatja, hogy a posta az üzletszabályzati rendelkezés alapján átvételre jogosult igazgatósági tagok közül átvételi igazolvánnyal csak egyes igazgatósági tagokat lásson el. (A. 3. Szab. 105. §. 14. p.). A meghatalmazásokról, az egyéni és társas cégekről vezetett nyilvántartásban azonban ilyenkor is fel kell tüntetni az összes átvételre jogosultakat, tehát az összes igazgatósági tagokat. (A. 3. Szab. 105. §. 15. p.) (Beküldött kérdés.)

3. Ha a feladó utólag az utánvétel törlését kérte, de a rendelkezés megérkezte előtt a küldeményt kézbesítették, lehet-e kérni a rendelkezési díj visszatérítését?

Nem.

a) Az utólagos rendelkezés díjával a feladó a rendelkezését tartalmazó ajánlott levél bérmentesítését, tehát az ő érdekében váltott küldemény postai díját fizeti meg. Magáért, a rendelkezés fogadásáért a posta tulajdonképpen nem szed díjat. Így a rendelkezés fogadásának elmaradása miatt díjvisszatérítésről nem is lehet szó.

b) Az A. 1. Szab. 100. §. 6. pontja szerint az utólagos rendelkezés fogadásának elmaradásaért a posta kártérítést nem ad.

Ebből az is következik, hogy ha a rendelkezést azért nem lehetett foganatosítani, mert az elkésve érkezett a rendeltetési hivatalhoz, a feladónak a rendelkezéssel felmerült költség visszatérítésére nincs igénye. Végül

c) az A. 1. Szab. 10. §-a sem tartalmaz olyan értelmű rendelkezést, amelynek alapján a kérdéses esetben díjvisszatérítésnek lenne helye. (Beküldött kérdés.)

4. Ajánlott levél elveszése miatt a feladó 32 pengő kártérítést kér. A küldemény tartalmának értékét kell-e igazoltatni, vagy a kért összeg ellenére a feladót 55 pengővel kell-e kártéríteni?

Nem, hanem a kért 32 pengőt kell kártérítésként kifizetni.

Az A. 1. Szab. 106. §. 2. pontja szerint ajánlott levélpostai küldemények elveszése esetén a posta 55 pengő kártérítést ad a küldemény *belső értékére* való tekintet nélkül. Ez azt jelenti, hogy az érték igazolásának ajánlott küldeményeknél nincs helye. Természetesen, ha a fél csak 32 P kártérítést kér, az általános kártérítési elvek szerint csak ezt az összeget kell kártérítésként kifizetni. (Beküldött kérdés.)

5. Légi úton való szállítás esetében, ha a repülőgép lezuhan és elég, a megsemmisült postai küldeményekért a posta ad-e kártérítést?

Nem.

A légipostai küldeményeket szállító repülőgép lezuhanása és elégése betölti az erőhatalomnak (vis major) az A. 3. Szab. 144. §. 3. pont 2. bekezdésében meghatározott fogalmát. Minthogy pedig az A. 1. Szab. 108. §. 2. pontja alapján a posta nem felelős a küldeményekért, ha a kár erőhatalomra (vis majorra) vezethető vissza, ilyen esetben kártérítésnek nincsen helye. (Beküldött kérdés.)

6. Ajánlott levél feladóvényének kiállítására kötelezhető-e a feladó akkor is, ha arra hivatkozik, hogy a feladóvényre nincs szüksége.

Igen, ha csak nem forog fenn olyan eset, amikor az A. 2. Szab. 47. §. 5.

pontja szerint a feladóvevényt a feladó helyett a felvevő alkalmazottnak kell kiállítani.

Az A. 1. Szab. 61. §. 4. pontjának 2. bekezdése szerint a feladóvevény kiállítása általában a feladó kötelessége. Az A. 2. Szab. 47. §. 5. pontja azonban meghatároz egyes eseteket, amikor a posta kivételesen nem kívánja meg a feladótól a feladóvevény kiállítását, vagy amikor kötelező előzékenységből helyén való, hogy a fel-

adó helyett ezt a munkát a felvevő postaalkalmazott végezze el. Ha az A. 2. Szab. 47. §. 5. pontjában említett kivételes eljárást semmi sem indokolja, a feladóvevény kiállítását a feladótól meg kell kívánni. Természetesen, ha feladóvevény kiállítását megtagadó fél az ajánlott levelet ezekután feladóvevény kiállítására helyett levélszekrény útján adja fel, az A. 2. Szab. 47. §. 6. pontja alapján most már mindenképpen a hivatal köteles a feladóvevény kiállítására. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1941. június hó.

Ismerteti: Dr. KANYÓ ÖDÖN m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. ÖDÖN KANYÓ Aide-Sécretaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et de règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postaux, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise. Les tableaux ci-après ne contiennent que les résultats principaux mensuels et périodiques. Les chiffres per-

mettent de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux de même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement communiqués dans les tableaux ci-indiqués et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

A legutóbbi 10 év adataiból számított átlagos májusi, illetőleg június havi forgalmat összehasonlítva megállapítható, hogy a június havi forgalom a májusihoz képest rendszerint alacsonyabb és a csökkenés — a 10 évi átlagos havi forgalomnál — 1%-nak felel meg. A csökkenés idényszerű okokra vezethető vissza.

A folyó évben az átlagosnál nagyobb csökkenés mutatkozott, mert a f. évi június hónap forgalma 4%-kal volt alacsonyabb a május havinál. A nagyobb mérvű csökkenés azzal magyarázható, hogy a f. évben június 1-e vasárnapra esett s így az első évi esedékes illetménykifizetésekkel kapcsolatos forgalom még május hónapban bonyolódott le. Hozzájárult ezenkívül a csökkenéshez az is, hogy a f. év június hónapjában a munkaszünetes napok száma eggyel több volt, mint az előző évben. A munkaszünetes napok postai forgalma

mindig lényegesen gyengébb a munkanapokon elért forgalomnál és a munkaszünetes napok számának csökkenése vagy emelkedése a havi forgalom alakulását érezhetően befolyásolja.

Az előző év június havához képest a posta valamennyi üzletágban igen jelentős emelkedést ért el. Különösen nagymérvű volt az emelkedés a táviróüzletágnál, ami a távirónak a szovjet-unió ellen bekövetkezett hadiállapottal kapcsolatos nagymérvű igénybevételével áll összefüggésben.

Az egyes üzletágakat részletesen vizsgálva megállapítható, hogy a folyó év június havában az előző hónaphoz képest egyedül a postai üzletágnál mutatkozik csökkenés (—9.1%). A csökkenés a fentebb már ismertetett okokkal kapcsolatos, vagyis túlnyomórészt a naptár szeszélyének a következménye. Az előző év június

havához képest a postai üzletág forgalma igen kedvezően alakult. Az emelkedést elsősorban a keleti és erdélyi országgrész, valamint a Délvidék visszatérésével kapcsolatban keletkezett többforgalommal lehet magyarázni. Az egyes küldeményfajok közül legnagyobb emelkedés a postautalványok és csekkbefizetések darabszámánál és összegénél mutatkozik, ami elsősorban a már említett országnövekedéssel kapcsolatos. A csekkbefizetések darabszámának növekedéséhez a befizési cukor után esedékes cukoradóbefizetések lényegesen hozzájárultak. A postai küldemények közül az előző év június havához képest egyedül a felvett értéklevelek száma csökkent (40.3%). Az előző évben ugyanis a fegyvergyakorlatra bevonultak részére szóló pénzküldeményeket csak értékleveleiben lehetett feladni, ami a múlt évi forgalmat erősen megduzzasztotta.

A nemzetközi forgalomban az előző évhez képest az aránított levélpostai küldemények száma 10.6%-kal, az értéküküldemények 88.9%-kal emelkedtek, a csomagküldemények darabszáma ezzel szemben 27.3 százalékkal csökkent. Figyelemre méltó, hogy a kicserélőszolgálatban kezelt csomagok közül az átmenő csomagok az előző évhez képest közel a háromszorosára (174.9%-kal) emelkedtek, a külföldön feladott Magyarországra szóló csomagküldemények darabszáma az előző évhez képest csak igen kismértékben csökkent, a belföldön feladott külföldre szóló csomagok darabszáma pedig a kiviteli korlátozások miatt majdnem a negyedrésszére zsugorodott.

A táviróforgalom a múlt évhez viszonyítva jelentősen emelkedett, ami a már említett rendkívüli eseményekkel függ össze. A posta ismét csúcsforgalmat ért el, mert mind a feladott, mind a kézbesített táviratok darabszáma meghaladja az eddigi csúcsforgalmat képviselő április havi eredményeket. A feladott táviratok darabszáma az előző évhez képest 78.7, a kézbesítetté pedig 74.5%-kal emelkedett. A nemzetközi táviróforgalom 19%-kal volt több, mint az előző év június havában.

A távbeszélőüzletágban kiemelkedik a távolsági távbeszélgetések és a vidéki beszélgetési díjrendszerbe tartozó hálózatokban számlált helyi beszélgetések darabszámának emelkedése. A kezdeményezett távolsági távbeszélgetések száma 45.3, az érkezetteké pedig 48.8%-kal haladta meg az előző évi forgalmat. A vidéki hálózatok-

ban számlált helyi beszélgetések emelkedését a visszacsatolt területeken működő központok forgalma okozza. A nemzetközi távbeszélőforgalom az előző évhez képest 35.6%-kal csökkent.

A posta június hó végén 691.594 rádióelőfizetőt tartott nyilván, tehát 153.974 engedéllyessel (28.6%-kal) többet, mint az előző év június havában és 24.619 engedéllyessel, vagyis 3.7 százalékkal többet, mint a folyó év május havában. A rádióelőfizetők számának a nyári hónapokban szokásos csökkenése ebben az évben előreláthatólag ismét elmarad. A kimutatott létszámból a visszacsatolt keleti és erdélyi országgrészre 49.361, a visszafoglalt délvidéki területre pedig 31.325 rádióelőfizető esett. A délvidéki rádióelőfizetők száma még emelkedni fog, mert az engedélyesek nyilvántartásbavétele a Vas-és zalamegyei hivataloknál június hónapban nagyrészt még nem történt meg. A rádióelőfizetők száma az előző hónapoz képest — a szabadkai szervező postaigazgatóságot figyelmen kívül hagyva — legértelmebben a kolozsvári és nagyváradai postaigazgatósági kerületben emelkedett (1.8, illetőleg 1.2%), ami azt mutatja, hogy a visszacsatolt keleti és erdélyi országgrész az ország többi részéhez képest rádióelőfizetőikkel kevésbé telített.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésre a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert ösdarabszám nem alkalmas. Ebben a darabszámokban ugyanis az egyes üzletágak különböző küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az

Folytatás a 438. oldalon.

1. POSTAFORGALOM.) — 1. Trafic postal.)

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

		F e l a d á s — E x p é d i t i o n										
Év <small>Année</small>	Hó <small>Mois</small>	Levélpostai küldemény drb. <small>Objets de la poste aux lettres, nombre</small>		Érték levél drb. <small>Lettres de valeur nombre</small>	Kézi, befét és sommás csomag drb. <small>Colis nombre</small>	Postautalvány <small>Mandats-poste</small>		Postatakarék betét <small>Caisse d'épargne Versements</small>		Csekkbefizetés <small>Chèques Versements</small>		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1940.	VI.	52.590	1.012	72	1.058	1.065	82.046	54	4.991	2.031	245.090	
1941.	VI.	61.042	1.139	43	1.336	1.388	123.253	60	7.463	2.586	348.261	
1940. I—VI.		310.197	6.302	269	6.419	6.386	484.066	419	37.169	13.016	1.514.727	
1941. I—VI.		381.787	7.444	274	8.430	8.245	706.079	411	46.343	14.460	2.019.356	
Összehasonlítások <small>Comparaisons</small>	1941. VI. havában 1940. VI. havához képest több (+) kevesebb (-) <small>En juin 1941 par rapport au mois de juin 1940, en plus (+), en moins (-)</small>	szám-szerűleg en nombre	+									
			8.452	+ 127	- 29	+ 278	+ 323	+ 41.207	+ 6	+ 2.412	+ 555	+ 103.171
		%o-ban en %o	+ 16.1	+ 12.5	- 40.3	+ 26.3	+ 30.3	+ 50.2	+ 11.1	+ 48.3	+ 27.3	+ 42.1
	1941. I.-VI. időszakban 1940. I.-VI. időszakához képest több (+) kevesebb (-) <small>En janv.-juin 1941 par rapport aux mois de janv.-juin 1940, en plus (+), en moins (-)</small>	szám-szerűleg en nombre	71.590	+ 1.142	+ 5	2.011	1.859	+ 222.013	- 8	+ 9.174	+ 1444	+ 504.629
	%o-ban en %o	+ 23.1	+ 18.1	+ 1.9	+ 31.3	+ 29.1	+ 45.9	- 1.9	+ 24.7	+ 11.1	+ 33.3	

(Folytatás.)

		K é z b e s i t é s — R e m i s e										
Év <small>Année</small>	Hó <small>Mois</small>	Levélpostai küldemény drb. <small>Objets de la poste aux lettres, nombre</small>		Érték levél drb. <small>Lettres de valeur nombre</small>	Kézi, befét és sommás csomag drb. <small>Colis nombre</small>	Postautalvány <small>Mandats-poste</small>		Postatakarék kivét <small>Caisse d'épargne Paiements</small>		Csekk-kifizetés <small>Chèques Paiements</small>		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1940.	VI.	52.779	1.056	47	1.058	1.070	82.505	41	4.769	623	124.433	
1941.	VI.	61.261	1.151	48	1.365	1.356	103.134	39	5.962	696	129.835	
1940. I—VI.		313.479	6.402	274	6.322	6.414	471.815	257	27.087	3.978	618.047	
1941. I—VI.		383.075	7.509	314	8.462	8.055	694.337	253	31.956	4.435	839.282	
Összehasonlítások <small>Comparaisons</small>	1941. VI. havában 1940. VI. havához képest több (+) kevesebb (-) <small>En juin 1941 par rapport au mois de juin 1940, en plus (+), en moins (-)</small>	szám-szerűleg en nombre	+									
			8.482	+ 95	+ 1	+ 307	+ 286	+ 20.629	- 2	- 1.193	+ 73	+ 5.402
		%o-ban en %o	+ 16.1	+ 9.0	+ 2.1	+ 29.0	+ 26.7	+ 25.0	- 4.9	- 25.0	+ 11.7	+ 4.3
	1941. I.-VI. időszakban 1940. I.-VI. időszakához képest több (+) kevesebb (-) <small>En janv.-juin 1941 par rapport aux mois de janv.-juin 1940, en plus (+), en moins (-)</small>	szám-szerűleg en nombre	69.596	+ 1.107	+ 40	2.140	1.641	+ 222.522	- 4	+ 4.869	+ 457	+ 221.235
	%o-ban en %o	+ 22.2	+ 17.3	+ 14.6	+ 33.9	+ 25.6	+ 47.2	- 1.6	+ 18.0	+ 11.5	+ 35.8	

1) Az adatok ideiglenesek. — Les chiffres sont provisoires.

2. TÁVÍRÓFORGALOM.¹⁾ — 2. Trafic télégraphique.¹⁾
 3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM.¹⁾ — 3. Trafic téléphonique.¹⁾

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone									
		Táviratok ezer drb. Télégrammes, nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques					Közvetlen összeköttetések száma Raccourcissements directs nombre	Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complètes nombre en milliers			
				hálózatok szerint dans le réseau						összesen total	bpesti egységes hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total
		feladás dépôt	kézbesítés remise	bpesti egységes uniforme de Budapest	falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés							
1940.	VI.	296	381	85.044	26.464	29.935	141.443	2.323	14.623	2.233	16.856		
1941.	VI.	529	685	90.175	34.953	34.824	159.952	2.997	15.923	3.186	19.109		
1940. I—VI.		1.742	2.172	—	—	—	—	—	84.564	13.172	97.736		
1941. I—VI.		2.698	3.307	—	—	—	—	—	94.166	16.254	110.420		
Összehasonlítások Comparaisons	1941. VI. havában 1940. VI. havához képest több (+) kevesebb (-) En juin 1941 par rapport au mois de juin 1940, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+ 233	+ 284	+ 5.131	+ 8.489	+ 4.889	18.509	+ 674	+ 1.300	+ 953	+ 2.253
			%-ban en %	+ 78.7	+ 74.5	+ 6.0	+ 32.1	+ 16.3	+ 13.1	+ 29.0	+ 8.9	+ 42.7	+ 13.3
	1941. I-VI. időszakban 1940. I-VI. időkazakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-juin 1941 par rapport aux mois de janv.-juin 1940, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+ 956	+ 1.135	—	—	—	—	+ 9.602	+ 3.082	12.684	
			%-ban en %	+ 54.9	+ 52.3	—	—	—	—	+ 11.4	+ 23.4	+ 13.0	

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Trafic téléphonique (suite).
 4. RADIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone							Rádió Radiodiffusion				
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers						Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés				
			kezdeményezett départ			érkezett arrivée			Buda- pesten à Budapest	vidéken en province	összesen total		
			bpesti egységes hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységes hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total					
1940.	VI.	1.959	156	537	693	155	544	699	168.495	369.125	537.620		
1941.	VI.	2.420	174	833	1.007	173	867	1.040	188.656	502.938	691.594		
1940. I—VI.		—	902	3.245	4.147	878	3.289	4.167	—	—	—		
1941. I—VI.		—	1.066	4.748	5.814	1.039	4.944	5.983	—	—	—		
Összehasonlítások Comparaisons	1941. VI. havában 1940. VI. havához képest több (+) kevesebb (-) En juin 1941 par rapport au mois de juin 1940, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+ 461	+ 18	+ 296	+ 314	+ 18	+ 323	+ 341	20.161	133.813	153.974
			%-ban en %	+ 23.5	+ 11.5	+ 55.1	+ 45.3	+ 11.6	+ 59.4	+ 48.8	+ 12.0	+ 36.3	+ 28.6
	1941. I-VI. időszakban 1940. I-VI. időkazakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-juin 1941 par rapport aux mois de janv.-juin 1940, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	—	+ 164	+ 1.503	+ 1.667	+ 161	+ 1.655	+ 1.816	—	—	—
			%-ban en %	—	+ 18.2	+ 46.3	+ 40.2	+ 18.3	+ 50.3	+ 43.6	—	—	—

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBE — 5. Le trafic en unités de travail

Egy sé g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma drb: — Nombre des unités de travail:												
		Kincstári postahivataloknál Bureaux d'Etat					Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél Bureaux des maîtres de poste et agences							
		posta poste	távíró télé- graphie	távbe- szelő téléphone	rádió radio	összesen total	posta poste	távíró télé- graphie	távbe- szelő téléphone	rádió radio	összesen total			
drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o					
1940.	VI.	16.674	2.507	14.058	1.075	34.314	71.6	8.926	1.112	3.146	425	13.609	28.4	
1941.	VI.	21.024	4.390	16.801	1.357	43.572	71.5	10.775	1.845	4.219	544	17.353	28.5	
1940. I—VI.		100.750	14.368	81.530	6.339	202.987	71.4	53.692	6 172	18.952	2.497	81.313	28.6	
1941. I—VI.		129.773	22.475	97.183	7.817	257.248	71.7	65.073	9.189	24.096	3.096	101.454	28.3	
Összehasonlítások Comparaisons	1941. VI. havában 1940. VI. havához képest több (+) kevesebb (-) En juin 1941 par rapport au mois de juin 1940, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	
			4.350	1.883	2.743	282	9.258	-	1.849	733	1.073	119	3.774	-
		o/o-ban en o/o	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	-
		26.1	75.1	19.5	26.2	27.0	-	20.7	65.9	34.1	28.0	27.7	-	-
Összehasonlítások Comparaisons	1941. I—VI. időszakban 1940. I—VI. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-juin 1941. par rapport aux mois de janv.-juin 1940, en plus (+) en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	
			29.023	8.107	15.653	1.478	54.261	-	11.381	3.017	5.144	599	20.141	-
		o/o-ban en o/o	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	-
		28.8	56.4	19.2	23.3	26.7	-	21.2	48.9	27.1	24.0	24.8	-	-

(Folytatás.)

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:									
		Posta Poste		Távíró Télégraphie		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen drb. total nombre	
		drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o	drb. nombre	o/o		
1940.	VI.	25.600	53.4	3.619	7.6	17.204	35.9	1.500	3.1	47.923	
1941.	VI.	31.799	52.2	6.235	10.2	21.020	34.5	1.901	3.1	60.955	
1940. I—VI.		154.442	54.3	20.540	7.3	100.482	35.3	8.836	3.1	284.300	
1941. I—VI.		194.846	54.3	31.664	8.8	121.279	33.8	10.913	3.1	358.702	
Összehasonlítások Comparaisons	1941. VI. havában 1940. VI. havához képest több (+) kevesebb (-) En juin 1941 par rapport au mois de juin 1940, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+	-	+	-	+	-	+	-	+
			6.199	-	2.616	-	3.816	-	401	-	13.032
		o/o-ban en o/o	+	-	+	-	+	-	+	-	+
		24.2	-	72.3	-	22.2	-	26.7	-	27.2	-
Összehasonlítások Comparaisons	1941. I—VI. időszakban 1940. I—VI. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-juin 1941 par rapport aux mois de janv.-juin 1940, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+	-	+	-	+	-	+	-	+
			40.404	-	11.124	-	20.797	-	2.077	-	74.402
		o/o-ban en o/o	+	-	+	-	+	-	+	-	+
		26.2	-	54.2	-	20.7	-	23.5	-	26.2	-

A posta forgalma.

6. A VISSZAFOGLALT DÉLVIDÉKI TERÜLETEK FORGALMA. —

6. Le trafic des Territoires du Sud réoccupés.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

E g y s é g: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	F e l a d á s — E x p é d i t i o n									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1941.	V.	2.358	31	1	12	26	2.925	1	2.183	13	11.258
1941.	VI.	2.352	35	1	29	41	4.181	1	550	25	11.456

a) Postaforgalom (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	K é z b e s í t é s — R e m i s e									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-Poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne payements		Csekk-kifizetés Chèques payements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1941.	V.	—	28	1	52	24	3.174	*	97	1	1.504
1941.	VI.	—	34	2	72	37	5.664	**	1.027	3	3.171

*) Összesen csak 132 drb.

**) Összesen csak 288 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.
c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			Számított helyi beszélgetések száma ezekben Conversation locales complètes nombre en milliers
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des Postes téléphoniques			
		feladás depói	kézbesítés remise	falurendszerű és 200 előfiz. nagyobb syst. rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés	összesen total	
1941.	V.	18	24	1.534	1.232	2.766	—
1941.	VI.	20	27	1.376	1.673	3.049	153

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).

d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	T á v b e s z é l ő — T é l é p h o n e			Radió — Radiodiffusion	
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés	
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée		
1941.	V.	147	33	41	10.397	
1941.	VI.	145	50	53	31.325	

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.
Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services					Összesen Total drb. nombre
		Posta Poste drb. nombre	Távíró Télégraphe drb. nombre	Távbeszélő Téléphone drb. nombre	Rádió Radio drb. nombre		
1941.	V.	581	213	312	12	1.118	
1941.	VI.	804	239	474	37	1.554	

összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel, és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Ezek az adatok azonban a személyzet által feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett júniusi forgalom 27,2%-kal haladta meg az előző év június havi forgalmát és a legnagyobb amelyet a világháborút követő időben június hónapban eddig tapasztaltunk. Az utolsó 12 év júniusi forgalmáról összehasonlításként közöljük a következő adatokat:

1930 június	37,2	millió munkaegység
1931 „	34,0	„
1932 „	28,8	„
1933 „	27,7	„
1934 „	29,3	„

1935 június	29,3	millió munkaegység
1936 „	30,5	„
1937 „	34,2	„
1938 „	34,9	„
1939 „	42,1	„
1940 „	47,9	„
1941 „	60,9	„

A kimutatott 60,9 millió munkaegységből a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészre 5,0 millió, a visszafoglalt délvideki területre pedig 1,6 millió munkaegység esett. A délvideki terület forgalomemelkedése igen kedvező, mert az előző hónaphoz képest 39,0%-kal emelkedett.

Az egyes üzletágak közül ebben a hónapban ismét a távíróforgalom mutatja a legnagyobb emelkedést (72,3%), ezt követi sorrend szerint a rádió 26,7, a posta 24,2 és a távbeszélőüzletág 22,2%-os emelkedéssel.

Külföldi szemle

Revue étrangère.

TÁVKÖZLÉS.

A távbeszélőszolgálat fejlődése Olaszországban. Az 1938/1939. évben mind az állami, mind a társasági távbeszélőhálózatokban nagyarányú fejlődés tapasztalható. 1939. december 31-én az állami hálózat 942 távbeszélőáramkörből állt s az összes áramkörök hossza kerekén 250.000 km-t tett ki. Az áramkörök 85%-a földalatti kábelben futott. A legnagyobb fejlődést a helyközi és a nemzetközi távbeszélőforgalom mutatja fel, amennyiben a távolsági beszélgetések száma az 1938/1939. esztendő folyamán elérte a 12.000.000 beszélgetést.

Ugyanebben az időszakban a társasági hálózatok 986.000 km hosszúságú távolsági áramkörrel rendelkeztek. Az üzemben lévő távbeszélőközpontok száma 1938-ra emelkedett, 636.500 előfizetői állomást befogadó képességgel. A bekapcsolt állomások száma 464.000, ebből 402.000 automatikus üzemű volt. A költségvetési év első hat hónapjában a távbeszélőbevételek 64.072.929 lírára rugtak. A szóbanlevő időszakban a távbeszélőszolgálat Olaszország 5459 községében működött.

A társasági távolsági áramkörökön

29.000.000 beszélgetést bonyolítottak le. A különleges szolgálatok terén is nagymérvű fejlődés tapasztalható. Így a nyilvános helyeken felszerelt, pénzbedobásra működő állomásokról 16.000.000 beszélgetést kezdeményeztek. A különböző tudakozódások (sporteredmények, menetredek stb. iránt) száma 8.600.000-re emelkedett, a pontos időt közlő úgynevezett „beszélő óra” szolgálatot pedig 247.000.000 esetben vették igénybe. (J. d. T. 1941:1.) *Balázs Barna.*

A táviratoknak távbeszélő útján történő kézbesítése Németországban.

A táviratok kézbesítésénél különösen a nagyobb városokban tapasztalható idő-

veszteség kiküszöbölése céljából a német postaigazgatás lehetővé tette, hogy a feladók a táviratok címében az utca és a házszám megjelölése helyett a címzett távbeszélő kapcsolási számát tüntessék fel. Az így címzett táviratok szövegét megérkezésük után a címzettnek távbeszélőn azonnal bemondják, magát a táviratot pedig postán kézbesítik anélkül, hogy e műveletekért külön díjat számítanának fel. A címzett távbeszélő kapcsolási száma csak egy díjszónak számít. Bármely távbeszélőáramlás előfizetője kérheti azt, hogy a címére érkező összes táviratok szövegét, — a táviratlevelek kivételével — neki távbeszélőn mondják be. (J. d. T. 1941:6.)

Balázs Barna.

Szerkesztői üzenetek.

D. L. Pécs. Kérdésére lapunk 1934. évi 3. számának Elmélet—Gyakorlat rovatában talál feleletet. Ezt egyébként megtalálhatja a „Magyar Posta könyvei” c. könyvsorozat „1. Elmélet—Gyakorlat” című könyvének 177. oldalán is. **K. J. Budapest.** A magasabb állások címének és jellegének adományozása tulajdonképpen kitüntetés és ezért ezt csak az illetékes miniszter

előterjesztésére és a minisztertanács hozzájárulása alapján a Kormányzó Ur Öfömméltósága adományozhatja, még azoknál az állásoknál is, amelyeknél egyébként a kinevezés joga az illetékes minisztert illeti meg. **K. S. Jolsva., V. M. Budapest és F. K. Ubyla.** Kérdéseikre legközelebbi számunk Elmélet—Gyakorlat rovatán válaszolunk.

EGYESÜLETI ÉLET.

Kinevezések és címadományozások.

A júliusi kinevezések során a posta fogalmazási és műszaki szakában a következők részesültek kinevezésben, illetőleg cím- és jellegadományozásban:

I. A fogalmazási szakon:

Postafőigazgatókká nevezettek ki: dr. Albrecht Gyula (Budapest), Kiss István (Sopron), dr. Havas Ferenc (Budapest) és Márton Béla (Kolozsvár) postafőigazgatói címmel és jelleggel felruházott postafőigazgatók.

Postafőigazgatói címet és jelleget kaptak: Huber Oszkár (Budapest) és dr. Erdélyi Géza (Nagyvárad) postaiigazgatók.

Postafőigazgatói címet kaptak: Jakubik Róbert (Budapest) és Fray János (Budapest) postaiigazgatók.

Postaiigazgatókká nevezettek ki: dr. Fekesházy Endre (Debrecen), Kaszala István (Budapest), dr. Kalmár István (Budapest), dr. Szilárd Béla (Budapest), Pásztor Béla (Kassa), dr. Szitányi-Árpády Ferenc (Budapest), dr. Tajthy József (Budapest), dr. Margitfalvy Sándor (Kassa), Deák Ignác (Pécs), Kausits Jenő (Sopron), és Kass Géza (Budapest) postaiigazgatói címmel és jelleggel felruházott postatanácsosok.

Postaiigazgatói cím- és jellegadományozásban részesültek: Stépán László (Budapest), Nyilas István (Budapest), dr. Mühsammer István (Budapest), Losonczy György (Pécs), Blaskovits Miklós (Budapest), dr. Nagy Sándor (Budapest) és dr. Pázmány Ödön (Budapest) postatanácsosok.

Postatanácsosok lettek: dr. Babuscák Jenő (Kassa), dr. Csepi Lajos (Szeged), dr. Rónay László (Budapest), dr. Darvas Kálmán (Pécs), dr. Merényi Miklós (Szeged), Adamovits János (Kassa), dr. Horváth Béla (Sopron), dr. Kovács István (Kolozsvár), dr. Tajthy Ferenc (Debrecen), dr. Mazgon József (Budapest), dr. Voit László (Budapest) és dr. Ruttner Béla (Budapest) postatanácsosi címmel és jelleggel felruházott postatitkárok, dr. Róna József (Nagyvárad), Toronyay Géza (Debrecen), dr. Handler Ferenc (Budapest) és dr. Gyura Géza (Budapest) postatitkárok.

Postatanácsosi cím- és jellegadómányozásban részesültek: dr. Szikszay Kálmán (Kassa), Weiszer Sándor (Debrecen), dr. Kende Félix (Budapest), dr. Matók András (Szeged), dr. Munkácsi István (Budapest), dr. Mesterházy Sándor (Sopron), dr. Csorba Ferenc (Budapest), dr. Vidos József (Budapest), dr. Kárász István (Budapest), dr. Tarnay Zoltán (Budapest), dr. Szőke László (Budapest), dr. Tordy Géza (Budapest), dr. Dénes Ferenc (Budapest) és dr. Magos Győző (Budapest) postatitkárok.

Postatitkárokká nevezték ki: Polgár Géza (Budapest), dr. Bodó Zoltán (Budapest), dr. Zappe Lajos (Budapest) és dr. Mihálka Béla (Nagyvárad) postatitkári címmel és jelleggel felruházott postasegéd-titkárokat, dr. Gorka Antal (Budapest), dr. Tölösi Ede (Pécs), dr. Czápos Ferenc (Sopron), dr. Hemmer Antal (Budapest), dr. Rózsa István (Kolozsvár), dr. Baráth Lajos (Sopron), dr. Varga Pál (Pécs), dr. Dely Ferenc (Kolozsvár), dr. Séra Lajos (Budapest), dr. Várnagy József (Budapest), dr. Deák Ignác (Debrecen), dr. Tábori Miklós (Budapest), dr. Vály Zoltán (Nagyvárad), dr. Amberg Ernő (Sopron), dr. Kuzma László (Debrecen), dr. Hausenauer Miklós (Kassa), dr. Móró Vilmos (Pécs), dr. Jánosa Andor (Debrecen), dr. Dancsák Gyula (Budapest), dr. Kányó Ödön (Budapest), dr. Lovag Leidl Jenő (Budapest), dr. Kántor Géza (Szeged) és dr. Hajdu József (Budapest) postasegéd-titkárokat.

Postatitkári cím- és jelleget kaptak: dr. Rubovszky László (Budapest), dr. Szalay János (Budapest), dr. Bessenyi József (Budapest) és dr. Szabó László (Pécs) postasegéd-titkárok.

Postasegéd-titkárokká neveztek ki: dr. Orbán István (Budapest) postafőtiszt, dr. Staár Endre (Budapest), dr. Horányi Tamás (Sopron), dr. Hortobágyi Ferenc (Budapest), dr. Lipták István (Budapest),

dr. Horváth Dezső (Sopron), dr. Poros László (Budapest), dr. Kiss Lajos (Kolozsvár), dr. Solymos János (Budapest), dr. Szilágyi László (Budapest), dr. Róthier Emil (Budapest), dr. Beke Imre (Budapest), dr. Iványi József (Budapest), dr. Nagy Imre (Budapest), dr. Csontos József (Debrecen), dr. Csányi Lajos (Debrecen), dr. Bekor Jenő (Budapest), dr. Hajdu József (Szeged), dr. Kutas Pál (Pécs), dr. Honéczy Árpád (Kolozsvár), dr. Harasztos Tibor (Nagyvárad), dr. Kende Rezső (Budapest), dr. Tóth József (Budapest), dr. Endrédi Emil (Budapest), dr. Békéssy Ferenc (Budapest), dr. Tétiás Gyula (Budapest), dr. Előd Károly (Budapest), dr. Kovács Jenő (Budapest), dr. Móró Lajos (Budapest), dr. Kaszab Géza (Debrecen), dr. Molnár Kálmán (Budapest), dr. Ramocsai László (Budapest), dr. Udvarhelyi Károly (Budapest), dr. Mihálka György (Kassa), dr. Hetey-Hermann Ottó (Nagyvárad), dr. Komondy Andor (Pécs), dr. Klamartsik Gyula (Kassa), dr. Biró Tamás (Budapest) és dr. Szük Ödön (Nagyvárad) postafogalmazók.

Postafogalmazókká nevezték ki: dr. Fejes József (Budapest) postaszámellenőrt, dr. Magyar Zoltán (Nagyvárad), dr. Kindzierszky Emil (Budapest), dr. Tarján Ferenc (Kolozsvár), dr. Szabó Kálmán (Kassa), dr. Székely Ernő (Kassa), dr. Bordás István (Budapest), dr. Bánhegyi József (Sopron), dr. Rohoska Ernő (Budapest), dr. Vető Károly (Pécs), dr. Berényi László (Szeged), dr. Ungvári Jenő (Szeged), dr. Bátonyi Béla (Debrecen), dr. Koltai Géza (Pécs), dr. Kaza János (Debrecen), dr. Ónodi István (Budapest), dr. Handula Márton (Szeged), dr. Varga Zoltán (Nagyvárad) és dr. Rózsás József (Budapest) I. osztályú postatisztek, dr. Szolcsányi Gyula (Budapest) postaszámellenőrt, dr. Jankovich Lajos (Budapest) és dr. Mosonyi Ferenc (Budapest) I. osztályú postatisztek, dr. Szentirmai Ödön (Sopron), dr. Valenta Pál (Debrecen), dr. Regős Ferenc (Budapest), dr. Weiser László (Budapest), dr. Körmendy Valér (Pécs), dr. Zsögön Rácz Egon (Kolozsvár), dr. Aradi Gyula (Szeged), dr. Tiszay Géza (Budapest), dr. Marthé Ferenc (Szeged), dr. Sarudi Ferenc (Debrecen), dr. Csethe Miklós (Pécs), dr. Horváth János (Budapest), dr. Klamartsik Ciprián (Debrecen), dr. Lengyel Ágoston (Budapest), dr. Mikola Árpád (Kolozsvár), dr. Barta László (Pécs), dr. Baranyai Péter (Pécs), dr. Dévai László (Szeged), dr. Vojnár László (Szeged), dr.

Pál József (Kolozsvár), dr. Görgényi Rezső (Szeged), dr. Schaden György (Szeged), dr. Nagy Bálint (Komárom), dr. Berozik Imre (Budapest), dr. Popovics Andor (Nagyvárad), dr. Hegedűs József (Nagyvárad), dr. Fischer Barna (Budapest), dr. Hornyacsek Andor (Debrecen), dr. Kara László (Nagyvárad), dr. Bodrogi László (Pécs), dr. Galambos László (Kolozsvár), dr. Lukácsffy Endre (Szeged), dr. Sipos Gyula (Kolozsvár), dr. Biró Károly (Debrecen), dr. Hermán Ferenc (Szeged), dr. Kövecses Ferenc (Budapest), dr. Rényi Kálmán (Szeged), dr. Huszár Endre (Budapest), dr. Solti Zoltán (Budapest), dr. Tóth Kálmán (Nagyvárad) és dr. Hetényi István (Pécs) II. osztályú postatisztek, dr. Borsitzky Béla (Kolozsvár), dr. Késmárki Imre (Budapest), dr. Szilágyi István (Debrecen) és dr. Sipos Endre (Budapest) postagyakornokok, dr. Garzó József (Kecskemét) vármegyei tb. fogalmazót.

II. A műszaki szakon:

Postaműszaki főigazgatói címet és jelleget kapott: Kiss Jenő (Budapest) postaműszaki igazgató.

Postaműszaki igazgatóvá neveztetett ki: Berta József (Budapest) postaműszaki igazgatói címmel és jelleggel felruházott postaműszaki tanácsos.

Postaműszaki igazgatói cím- és jelleg- adományozásban részesültek: dr. Barna János (Budapest) és Kónya Sándor (Budapest) postaműszaki tanácsosok.

Postaműszaki tanácsosokká nevezettek ki: Szerdahelyi Kálmán (Budapest) és György Béla (Budapest) postatanácsosi címmel és jelleggel felruházott postafőmérnökök.

Postaműszaki tanácsosi címet és jelleget kaptak: Bata János (Budapest), Csapkay Károly (Budapest), Zakariás János (Budapest), dr. Békésy György (Budapest) és Barabás Lajos (Kolozsvár) postafőmérnökök.

Postafőmérnökökké nevezték ki: Vég-hely Dezső (Budapest) és Szelecsényi Béla (Budapest) postafőmérnöki címmel és jelleggel felruházott postamérnököket, Tobiasch Gusztáv (Budapest), Flanek Géza (Budapest), Némethy László (Budapest), Csákányi Géza (Budapest), Felsővályi János (Budapest), Váczy Károly (Kassa) és vitéz Szébeny Andor (Budapest) postamérnököket.

Postafőmérnöki cím- és jelleget kaptak: Lehótzky Andor (Pécs) és Dedek Lajos (Budapest) postamérnökök.

Postamérnökökké nevezték ki: Somhegyi Ferenc (Budapest), Kolossváry Pál (Szeged), Kőszeghy Géza (Budapest), Ger-gely László (Budapest), Borsos Károly (Budapest), Tisza Ferenc (Budapest), Susánszky László (Kassa), Garai László (Székesfehérvár) és Mjazzovszky Ákos (Budapest) postasegédmérnököket.

Postasegédmérnökökké nevezettek ki: Nyilas Miklós (Budapest), Bánhalmi Pál (Budapest), vitéz Bene Gábor (Budapest) és Bártfai Ferenc (Budapest) postamér-nökgyakornokok és Erbeszkorn Antal (Komárom) okleveles gépészmérnök.

Tagtársaink közül még a következők ré-szesültek kinevezésben: Postahivatali igaz-gatóvá neveztetett ki: Hantai Elek (Pécs) postatanácsos, postafőfelügyelőnek nevez-ték ki dr. Láng Árpád (Budapest) posta-titkárt); postafelügyelők lettek dr. Geren-dás József (Budapest) és dr. Székely An-dor (Budapest) postasegédtitkárok; posta-főtiszt lett Hopfer János (Kassa) posta-fogalmazó.

Postahivatali igazgatókká nevezettek ki: dr. Csíkész Lajos (Miskolc) postahiva-tali igazgatói címmel és jelleggel felruhá-zott főfelügyelő és Schumann János (Pécs) postafőfelügyelő; postafőfelügyelővé nevez-tetett ki: dr. Szilcs Ferenc (Budapest), pos-tafőfelügyelői címmel és jelleggel felruhá-zott postafelügyelő; postafőfelügyelői cí-met és jelleget kapott dr. Szabó István (Budapest) postafelügyelő; postafelügye-lökké nevezettek ki dr. Csaba József, dr. Keresztény Oszkár, dr. Osztián Dezső (Budapest) postafelügyelői címmel és je-lleggel felruházott postafőtisztek; posta-felügyelői címet és jelleget kapott dr. Joós László (Nagyvárad), dr. Somos Ferenc (Pécs) és dr. Pálfi Sán-dor (Budapest) postafőtiszt; postaszám-vizsgálóvá nevezték ki dr. Gál Emil posta-számellenőrt; I. o. postatiszté nevezték ki dr. Toffler László (Budapest), dr. Vitál Zoltán (Marosvásárhely), dr. Sándi Béla (Debrecen), dr. Molnár Gyula (Budapest) II. o. postatisztekét; II. o. postatiszteké-nevezték ki: dr. Boros Kálmán (Pécs), dr. Zsigmond Imre (Szeged) dr. Dános István (Szeged), dr. Gedeon István (Nagyvárad), dr. Szerényi László (Szeged) postaforgalmi gyakornokokat.

A Magyar Szent Koronához visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen a román szolgálatból átvett, illetőleg magyarságuk miatt elbocsátott és most visszavett postai alkalmazottak közül postaigazgatóvá nevezettek ki: Szalay László (Nagy-

várad), Horváth Béla (Nagyvárad) és Pri-
bék Imre (Nagyvárad); postatanácsossá:
dr. Áberle Pál (Kolozsvár), Csepreghy
Aladár (Nagyvárad) és Boczor Sándor
(Nagyvárad); műszaki tanácsossá: Kolling
Árpád (Nagyvárad); végül postatitkár-
rá Pap Sándor (Nagyvárad).

A kinevezési okiratokat a Budapesten
tartózkodó kartársaknak folyó évi július
hó 7-én a következő beszéd kíséretében
adta át Vezérigazgató urunk:

„A kormány rendelkezése következté-
ben az idén július 1-én is kinevezések, cím-
cím- és jelleg adományozások történtek.

Örvendetes a tisztviselő életében az, ami-
kor az előmenetele egy évben nem egyszer,
hanem kétszer válik lehetővé, mert a mos-
tani nehéz státuszviszonyok és helyvel-közel
megrekedő előmeneteli lehetőségek nagy
pangást eredményeztek.

Örömmel és köszönettel vette a tisztvi-
selőtársadalom a kormánynak azt az el-
határozását, hogy ez évi július 1-én kine-
vezések, cím- és jellegadományozások törté-
nének. Midőn ezt hálásan köszönjük,
önmagunk között összegyűltünk, hogy
azoknak, kiket ebben a pillanatban kineve-
zéssel, cím- és jellegadományozással öröm
ért, jókívánatainkat kifejezzük és régi szo-
káshoz híven, a kinevezési okmányokat
személyesen átadjam.

Mint minden kinevezés, cím- és jelleg-
adományozásnál történik, minden remény
most sem válhatott valóra. Vannak, akik
a körön kívül maradtak, akik nem kerül-
hettek be az örvendezők közé.

Nem feledkezünk el ebben a pillanatban,
amikor örömtünknek adunk kifejezést,
azokról a társainkról sem, akik előmenet-
elben ez alkalommal nem részesültek.
Adja Isten, hogy minél hamarabb rájuk is
sor kerüljön és nekik is örömteljes nap-
puk legyen.

A kinevezésekről néhány adatot ismer-
tettek: 1887 kinevezés és 163 cím- és jelleg-
adományozás történt, összesen tehát 2050-
en léptek elő.

Örömmel vesszük, hogy ők belekerültek
ebbe a sorba, amely fizetésben nagyobb
darab kenyeret, rangban egy kis vigasztal-
ást hoz.

Kívánom kedves kartársaimnak, hogy
ezt az előléptetést, cím- és jellegadomá-
nyozást, jókedvvel, munkabírással, munka-
készséggel fogadják és igyekezzenek,
amint eddig is tették, ezekben a súlyos
időkben odaadó buzgalommal teljesíteni
azt a feladatot, amelyet a megnagyobbo-
dott hazánk iránti kötelességérzetünk
megkövetel.”

442

A kinevezéseket dr. Havas Ferenc fő-
igazgató tagtársunk az alábbi szavakkal
köszönte meg:

„Méltóságos Vezérigazgató Úr!
Szeretett Vezérünk!

Méltóztassék megengedni, hogy ebben
az ünnepélyes pillanatban mindazok nevé-
ben, akik a mostani alkalommal kineve-
zés, vagy címadományozás alakjában ki-
tüntetett előlépésben részesültünk, mély há-
láncat és hódolatteljes köszönetünket nyil-
váníthassam. Mindnyájan tudjuk azt, hogy
ezt az előlépést elsősorban és főleg Méltó-
ságodnak köszönhetjük, aki soha egy al-
kalmat sem mulaszt el, amikor munkatár-
sainak megjutalmazására lehetőség kínál-
kozik. Méltóságod a legteljesebb mérték-
ben felhasználja, hogy illetékes helyen a
lehető legtágabb keretű előterjesztést meg-
tegye a postások munkájának megjutal-
mazására. Nagy örömmel és a megjutal-
mazás meglepődésével hallottuk Méltósa-
god szájából, hogy ezek a kinevezések és
címadományozások a jól végzett munka
eredményének elismeréseként számítanak
elsősorban, mert hiszen kettős értéke van
az olyan jutalomnak, amely igazán és jól
meg is van szolgálva.

Mindnyájan tudjuk és átérezzük, hogy
ez az osztályrésziönkül jutott előléptetés
hazánk történelmének és a világtörténe-
lemnek is egyik legvérvivatarosabb korszaká-
ban köszöntött ránk. Ez figyelmeztetés
is kell hogy legyen a mi számunkra a jövőt
illetőleg, mert tudnunk kell azt, hogy min-
dig, de kivált a mostani komoly időkben
a nagyobb sarzsi nagyobb felelősséget,
még több munkát és még jobb munkát kí-
ván minden egyestől. Igéretet teszünk ez-
ért mindnyájan Méltóságodnak, hogy a
belénk helyezett bizalom megnyilvánulása-
ként osztályrésziül juttatott előléptetést a
jövőben még fokozottabb munkateljesít-
ménnyel igyekszünk megszolgálni. A Min-
denhatót pedig valamennyien arra kérjük,
hogy tartsa meg Méltóságodat a mai ne-
hez időkben megfelelő vasegzségben és
munkabíráásban a m. kir. posta, és ma-
gyar hazánk és kedves családjá javára.
Éljen a mi szeretett Vezérigazgató
Urunk!”

Megbízatus. Végh Károly postafőigaz-
gatót a szegedi postai igazgatóság vezetése-
vel, dr. Mojzes Tihamér postai igazgatót az
igazgatóság vezetőjének állandó helyette-
sítésével bízták meg.

Dr. Kőszeghy Antal postai igazgató a m.
kir. posta utalványleszámoító hivatal veze-
tésével bízott meg.

Dr. Sztányi-Árpády Ferenc posta-

igazgató a m. kir. posta utalványleszámoló hivatala vezetőjének helyettese lett.

Dr. Kende Félix postatanácsost a m. kir. posta nemzetközi leszámoló hivatala vezetőjének helyettesítésével, valamint a nemzetközi távközlési leszámolás osztályvezetői megbízásának érvénybenhagyásával a nemzetközi levél- és csomagleszámolás osztályának vezetésével bízták meg.

Dr. Batta József postafőfelügyelőt megbízták a Budapest 8. sz. postahivatal vezetésével.

† **Dr. Zelleny Vince** hivatali igazgató tagtársunk július hó 19-én munkás életének 53. évében elhunyt.

Dr. Zelleny 1905-ben mint gyakornokjelölt lépett a posta szolgálatába. 1914-ben fogalmazóvá, 1918-ban titkárrá nevezték ki. 1932-ben a gyöngyösi postahivatal vezetésével bízott meg s ugyanebben az évben postafőfelügyelővé nevezték ki. Postahivatali igazgató 1936-ban lett.

Elhunytá alkalmából hivatala gyászjelentést adott ki. Nagy részvét mellett temették el július hó 21-én Gyöngyösön.

† **Schumann János** egyesületi tagtársunk július hó 14-én meghalt.

Schumann 1885-ben született. 1908-ban gyakornokjelölti minőségben lépett a posta szolgálatába, az ez évben letett államtudományi államvizsgái oklevél birtokában. 1914-ben postafogalmazóvá, 1918-ban segédtitkárrá, 1919-ben titkárrá, majd 1932-ben postafőfelügyelővé, 1941 júliusában pedig postahivatali igazgatóvá nevezték ki. Évtizedeken át működött a pécsi postai igazgatóságon mint előadó.

Földi maradványait július hó 17-én Pécsen kísérték utolsó útjára.

A kassai postás hősihalottak. Mély megrendüléssel és fájdalommal számolunk be arról a súlyos veszteségről, amely a magyar postát folyó évi június hó 26-án a kassai igazgatóság és a Kassa I. sz. postahivatal épületének bombázása és több kártársunk hősi halála folytán érte.

1941. évi június hó 26-án déli egy óra hét perckor a szovjet-országi repülőek alattomos orvtámadást hajtottak végre Kassa ellen. A támadás a hadiállapot kimondása és az elönségeskedés megkezdése előtt történt s ezért a szirénák csak az első bombák ledobása után szólaltak meg. A légitámadás, amelynek során három szovjet bombázó repülőgép 27 bombát dobott le a városra, elsősorban a kassai főposta épülete ellen irányult s a repülőek ezt kezdték legelőször bombázni. Az igazgatósági épületet kettő, a Kassa I. hivatalát három bombatalálat érte s több bomba hullott a

szomszédos épületekre és az úttestre is. A munkahelyeiken nyugodtan és gyanútlanul dolgozó személyzetet villámcsapásként érte a támadás, az első pillanatban nem is tudta, mi történik és csak a gyilkos bombák robbanása után tudott az óvóhelyekre menekülni.

A galád és a nemzetközi jog ellenére végrehajtott gyáva merényletnek 29 halálos áldozata volt, közöttük 6 postás. Munkahelyükön, szolgálatelljesítés közben haltak hősihalált Matzon Lajos I. o. tiszti, Vigh Pál III. o. tiszti, Reményi István II. o. vonalmester, Takács Ferenc II. o. postaltiszt és Hlub István kazánfűtőnek, a Kassa I. hivatal házmesterének a felesége. A légitámadás alkalmával, szolgálat közben szenvedett sérülései következtében halt meg többnapos szenvedés után július 5-én Zsigmond László postafőtiszt, építési osztályvezető.

A hősi halált halt kártársak elhunytá alkalmából a kassai postai igazgatóság az alábbi gyászjelentéseket adta ki:

„A kassai m. kir. postai igazgatóság mély szomorúsággal jelenti, hogy Matzon Lajos m. kir. I. o. postaltiszt, Vigh Pál m. kir. II. o. postaltiszt, Reményi István m. kir. III. o. vonalmester, Takács István m. kir. III. o. postaltiszt és Hlub Istvánné m. kir. postakazánfűtő felesége 1941. évi június hó 26-án a kassai főposta épületét ért szovjetországi légitámadás alkalmával szolgálatelljesítés közben hősihalált szenvedett. Holttesteket 1941. évi június hó 29-én a kassai hősök temetőjében helyezték örök nyugalomra. Emléküket el nem múló kegyelettel és szeretettel őrizzük. Kassa, 1941. június 28.”

„A kassai m. kir. postai igazgatóság mély szomorúsággal jelenti, hogy Zsigmond László m. kir. postafőtiszt építési osztályvezető a kassai m. kir. postai igazgatóság épületét 1941. évi június hó 26-án ért szovjetországi légitámadás alkalmával szenvedett sérülései következtében 1941. évi július hó 5-én elhunyt. Holttestét családja Hőgyészre (Tolna vm.) viteti és ott helyezteti örök nyugalomra. Az alattomos ellenséges támadás alkalmával szolgálatelljesítés közben hősihalált halt kártársaink elvesztése fölött hullatott könnyeink még fel sem száradtak, mély fájdalomunk még le sem csillanodott, s a galád merénylet már is újabb áldozatot követelt. Szeretett kártársunk emlékét el nem múló szeretettel és kegyelettel őrizzük.”

A légitámadás postás áldozatai közül Zsigmond László, Vigh Pál és Takács Ferenc holttestét családjuk Hőgyészre, Pest-újhelyre, illetőleg Hernádtihanyba vitette és ott temettette el. Matzon Lajos, Remé-

nyl István és Hlub Istvánné temetése 1941 június hó 29-én nagy gyászpompával a kassai hősök temetőjében folyt le.

Kassa város a légitámadás áldozatait saját halottainak tekintette, őröszükre külön díszsírhelyet adott s ravatalukra koszorút helyezett. A postás hősihalottak ravatalára a Vezérigazgató Úr a Postás Kari Egyesületek Szövetsége, valamint a kassai postások is koszorút helyeztek.

A temetésen báró Schell Péter, Kassa sz. kir. város főispánja a kormány, dr. Pohl Sándor polgármester a város, vitéz Máthé Kálmán tábornok pedig a honvédség nevében mondott gyászbeszédet. Ezután a m. kir. posta vezérigazgatójának képviselőjében Pásztor Béla postaigazgató, a kassai igazgatóság vezetője a következő beszéddel búcsúzott el a posta halottaiktól:

„Mélyen megrendülve állok itt a szolgálatteljesítés közben hősi halált halt Matzon Lajos postatiszt és Reményi István vonal-mester, valamint Hlub István postaaltiszt társunk hitvesének koporsója felett, hogy tőlük a magyar királyi posta vezérigazgatója, valamint az egész magyar postástársadalom nevében búcsút vegyek. Lélekben pedig magam előtt látom az ugyanakkor hősi halált szenvedett Vigh Pál postatiszt és Takács Ferenc postaaltiszt kartársaink koporsóit is, akiket hozzátartozóik külön temettettek el és megrendült lélekkel, szívből jövő mély fájdalommal veszek tőlük is búcsút.

A postás sors nagyon nehéz. Postásnak lenni annyit jelent, mint dolgozni, dolgozni fáradhatatlanul, kitartással, a legnehezebb körülmények között is, minden szellemi és testi erő teljes odaadásával. A mi szeretett kartársaink is ilyen postások voltak. Dolgoztak a közért, a haza szebb jövőjéért, lankadatlan buzgalommal, odaadással és lelkesedéssel. Munkájuk közepette ragadta el őket sorainkból a halál, munkahelyükön, szolgálat közben érte őket a gyilkos bomba robbanása. Ugy estek el, mint a katonák posztjukon, fegyverrel a kézben.

Mélyen megszmorodott lélekkel, fájó szívvel állunk itt koporsóitok felett, szeretett kartársaim. Nagy a veszteség, amely halálotokkal a magyar királyi postát érte. Tragikus sorsotok a magyar királyi kormány képviselőjét, a főispán urat, Kassa város vezetőségét, a magyar királyi honvédséget és Kassa egész társadalmát is gyászosan sújtotta, aminek a gyászszertartáson való impozáns megjelenésükkel adnak mély kifejezést. E mély részvényt nyilvánításért a m. kir. posta nevében hálás köszönetemet fejezem ki. Külön köszönetet

mondok azért is, hogy Kassa város a mi halottainkat is saját halottaiként temetteti el. Benneteket még az idő is gyászol, beborult az ég. Halálotok a hírvívőberendezéseket is elhallgattatta, azok is gyászolnak, némán hallgatnak, megbénítva ezzel a folyamatos életet. Mérhetetlen az a fájdalom, amit elvesztéseitek családjaitoknak is okozott.

Mi magyar postások a Ti emléketeket kegyelettel, híven megőrizzük és mindig a kötelességteljesítés hőseit, a postásors mártírjait fogjuk Benneteket tisztelni. A Ti emléketek, a Ti példátok mindig elevenen fog élni lelkünkben, valamennyi magyar postás szeretettel és büszkeséggel gondolatokat. A Mindenható végtelen kegyelme jutalmazzon meg a hősihalál pillanatáig végzett hű szolgálataitokért, fogadja atyai gondoskodásába gyászbaborított családokat, hitveseteket és árvákat és adja meg nekik a vigasztalás kegyelmét, hogy a halálotok által okozott veszteséget önmegadó nyugalommal el tudják viselni. Szeretett drága munkatársaink! Életekben jó munkát végeztetek, nyugodjatok békében! Isten Veletek!”

Július hó 8-án dr. Kuzmich Gábor posta-vezérigazgató úr személyesen látogatott el Kassára, hogy a gyalázatos merénylet által okozott pusztítást a helyszínen megtekintse, a postás áldozatok sírjaira koszorút helyezzen s a nehéz órákat átélte, nagy megpróbáltatáson átesett kassai személyzetnek együttérzését kifejezve.

A vezérigazgató úr a Kassa 1. sz. hivatallnak a nagy rombolás közepette is teljesen épenmaradt felvételi csarnokában összegyűlt személyzethez a következő szavakat intézte:

„Kedves Kartársaim!

A postás családot ért nagy csapás, gyász idejében jöttem ide elsősorban azért, hogy tisztelegjek a halott kartársak emléke előtt, akiket munkájuk teljesítése közben ért a halál, akik munkájuk teljesítése közben léptek át a földi életből a túlvilágba. Mint magyar emberek és mint derék, hűséges postások dolgoztak, amikor részükre megérkezett az „Állj!” parancsa, itthagytak bennünket. Álljunk meg kegyelettel emlékükhöz előtt és áldozunk annak.

Eljöttem azért is, hogy részvételem fejezzem ki a sújtottak hozzátartozóinak, köszönetemet fejezzem ki a sebesülteknek és mindazoknak, akik e terhes napon, abban a terhes órában itt teljesítettek szolgálatot és testi s lelki erejük latbavetésével kellett, hogy megőrizzék önuralmukat, folytathassák munkájukat. Amikor rész-

vétemet fejezem ki a holtak hátramaradottainak és az életbenmaradt munkatársaimnak, egyúttal köszönni is jöttem. Köszönni jöttem a m. kir. posta személyzetének kitartását, hűségét és áldozatos lelkét, amelyet akkor tanúsított, amidőn a megpróbáltatás órája zúdult rá.

Nem tudom egyénileg részletezni, kiszíneznem, mérlegre tenni minden egyesnek a munkáját. Meg vagyok róla győződve, hogy mindenki a maga helyén a maga kötelességét még azokban a nehéz órákban is a legjobb tudásával, idegerejével és lelkiismeretével teljesítette, de ezen túlmenően is ki kell emelnem a műszaki helyreállító és fenntartó szolgálat kiválóságát, amely lehetővé tette, hogy rövid megszokás után hátrafelé a távolsági távbeszélő, táviróforgalom zavartalan maradt, az összeköttetést biztosította és lehetővé tette, hogy a működésképtelenné vált automata távbeszélőközpont helyére a helyi távbeszélőszolgálat ellátására időlegesen a lehető leggyorsabban felállíttassanak a szükséges műszaki berendezések. Az áldozatos, önfeláldozó, egyéni érdekeket, egyéni kényelmet nem néző és a közérdeket mindenek felé helyező lelkiületnek a megnyilvánulása volt ez, amelyért itt is a kereskedelemügyi miniszter úr önmagáért, önmagának és magam, mint a posta vezérigazgatójának köszönetét nyomatékosan kifejezem.

A háború áldozatainak szent emléke és az életbenmaradottak áldozatos, törhetetlen munkája együttesen szálljanak fel az ég Urához és engeszteljék Öt, hogy legyen kegyes e sokat szenvedett nemzet szemben és áldja meg minden nemes törekvését.

Mi pedig, postás kartársaim, bármilyen nehéz viszonyok közt, bármilyen megpróbáltatásban álljunk tovább a vártán és vigyük tovább a munkánkat azt a szent fáklyáját, amely ime csak néhány napja hullott ki pár derék társunk kezéből.

Az Isten áldása és segítsége legyen jóakarató, komoly, áldozatos munkánkon."

A vezérigazgató úr beszédére Pásztor Béla igazgató a következő szavakkal válaszolt:

„Vezérigazgató Uram!

Nagy itt a rombolás és a pusztulás, nagyok az anyagi károk. Ezeket Isten segítségével a magyar erő és élniakarás mielőbb helyreépítheti.

A munkahelyeiken elpusztított kartársaink életét azonban senki és semmi sem tudja visszaadni.

Könnyeink még fel sem száradtak, ami-

dőn a galád támadás újabb áldozatáról kellett beszámolnunk. Eltávozott körünk-ből nemcsak Vigh Pál, Matzon Lajos, Reményi István, Takács Ferenc és Hlub Istvánné, hanem utólag Zsigmond László is. Ezekért könnyeztünk, sirtunk és imádkoztunk. Lelkünk és szívünk még most is háborog, lázadozik és nyugtalanokodik.

Lelkünk nincs tisztában, hogy vajjon a bosszúálló Istenség, vagy a szeretet Istene fjazza-e bennünket. Hiányzott valami, kellett valaminek történnie, ami nyugalomunkat az igazi Istenhez való bizodalomunkat visszaadja.

És ime Vezérigazgató Uram, hogy megjelentél köztünk, hogy a nagy idők megpróbáltatásszerű súlyos elfoglaltság közepe is eljöttél együttérző, vigasztalni s a romok mielőbbi eltakarítására, az új életre parancsot adni.

Mindnyájan úgy érezzük, hogy háborgó lelkünk megtisztult s most már ismét egyesbe jöttünk azon az úton, amely az Istenért, hazáért és a magyar postás becsületért vezet bennünket.

Végtelen hálával és szeretettel köszönjük e megjelenést és részvétet s mély tisztelettel kérjük, a megpróbáltatást átélő személyzettel szemben atyai pártfogásodat.

Mi egy szívvel és lélekkel becsületes, törekvő, jószándékú és kitartó munkát ígérünk s a romok eltakarításából teljes erővel igyekszünk részünket kivenni."

Ezután a vezérigazgató úr ismét a személynhez fordult:

„Most pedig, mielőtt végigmennek itt a romlás helyén és mielőtt kimegyek a temetőbe, hogy pótoljam azt, amit sajnós, nem tudtam megtenni a temetés napján, hogy a m. kir. posta nevében az elhunyt kartársak sírjára koszorút helyezzek, engedjék meg, hogy meleg szívvel köszöntsem mindazokat, akiket az Úr Isten rendelése életbentartott, akiket további munkára íthagyott. Mielőtt tehát elindulunk, hogy megleljünk a romlás nyomait, engedjék meg, hogy kézzel szorítással üdvözöljem mindazokat, akik most itt jelen vannak. Ez egyúttal egy kemény fogadalom is arra, hogyha könnyes is a szemünk és ha ellágyulunk is egy pillanatra, de a megpróbáltatás és a kemény órák pillanataiban mindig edzett, kemény és törhetetlen magyarok maradunk."

A vezérigazgató úr a súlyos megpróbáltatást szenvedett személyzet valamennyi tagjával kezelt. Majd pedig megtekintette a szovjet repülőik által a kassai postaépületekben okozott pusztítást. Ez-

után kíséretével gépkocsin a köztemetőbe ment, ahol a postás hősihalottak sírjaira koszorút helyezett. Visszatérte után a vezérigazgató úr a légitámadás alkalmával élelket vesztett alkalmazottak hozzátartozóit, valamint a megsebesült, illetőleg anyagi kárt szenvedett alkalmazottakat kihallgatáson fogadta. Meg kell említeni, hogy a legsúlyosabb veszteséget szenvedett alkalmazottakat, illetőleg hozzátartozóikat a vezérigazgatóság már a katasztrófa után segélyben részesítette, a károk megállapítása pedig folyamatban van.

A szovjetország támadás által okozott pusztulás helyreállítása, a romok eltakarítása s a veszélyeztetett épületrészek biztosítása már javában s igen serényen folyik. Nagy a kár, amelyet a bolsevista merénylet okozott, de azt a jó Isten segítségével pótolni fogjuk. S amikor a vezérigazgató úr vigasztaló, biztató szavai után a Kormányzó Úrnak a felvételi csarnokban álló gyönyörű fehér márványszobrára feltekintettünk, úgy éreztük, hogy a munkahelyükön a kötelességteljesítés hőseiként mártírhalált halt kassai kártársaink halála nemcsak kegyeletre, hanem kitartásra, a megpróbáltatások elviselésére s további igazi magyar postás munkára kötelez mindannyiunkat. Emléküket soha el nem felejtjük, emléküik és önfelládozásuk elevenen fog élni minden magyar postás lelkében!

Változás a jóléti alapítvány vezetésében A m. kir. posta személyzete jóléti alapítványának kezelési bizottsága 1941. június hó 17-én rendkívüli ülést tartott. Az ülésen a kezelési bizottság elnöki tisztségében változás történt. Az elnök dr. Kiss Ödön bizottsági tag bejelentette, hogy dr. Kuzmich Gábor postavezérigazgató a kezelési bizottság elnöke és Aigner Dezső postavezérigazgatóhelyettes bizottsági tag levelet intéztek a kezelési bizottsághoz.

A két levél szövege a következő:

„A m. kir. postaszemélyzet jóléti alapítványa t. Kezelési Bizottságának, Budapest.

Értesítem a t. Kezelési Bizottságot, hogy az ottani bizottsági tagságomról és a bizottság választása alapján betöltött elnöki tisztségemről lemondok. 1933 április hó 11. óta viselt bizottsági tagságomról azért mondok le, mert meggyőződtem arról, hogy a Postás Kari Egyesületek Szövetsége által választott bizottsági tagok a jóléti alapítvány céljait önmagukban a vezérigazgató személyes közreműködése nélkül is teljes mértékben kifogástalanul s eredményesen szolgálják és arról is, hogy sokkal helyesebb, ha a posta vezérigazgatója nem mint bizottsági tag és a bizottság elnöke

dolgozik az alapítvány érdekében, hanem mint a miniszter úr megbízottja a szakosztályvezetői minőségben gyakorolja az alapítvány felett a felügyeleti jogot. Ugy látom, hogy ezzel a beosztással a jóléti alapítvány működése még eredményesebbé tehető. Biztosítom az alapítványt, hogy továbbra is a legnagyobb szeretettel és jóindulattal fogom igen fontos célkitűzéseit és munkáját támogatni. Ugy, amint azt igyekeztem szolgálni, mint a kezelési bizottság tagja és. Meggyőződésem, hogy az összetartás és közösségérzet, mely a postás karok között már ma is megvan, a jóléti alapítványt autonómiájának erősebb érvényesülésében hatékonyan fogja támogatni és sikerekre fogja vezetni. Tisztelettel dr. Kuzmich Gábor postavezérigazgató.”

„A m. kir. postaszemélyzet jóléti alapítványa t. Kezelési Bizottságának, Budapest.

Értesítem a t. Kezelési Bizottságot, hogy bizottsági tagságomról lemondok. Mint a vezérigazgató úrnak állandó helyettese teljes mértékben azonosítom magamat a Vezérigazgató Úrnak lemondó levelében kifejtett álláspontjával és lemondásomat nem kell külön indokolnom. A t. Kezelési Bizottságtól való megválásom dacára a jövőben is figyelemmel kísérem és megértéssel támogatom a bizottság nagyjelentőségű munkáját. Tisztelettel Aigner Dezső.”

A levelek felolvasása után dr. Forster Károly bizottsági tag szólalt fel.

„Meg vagyok győződve arról — mondotta —, hogy a mindnyájunk szívéből beszélek akkor, amikor ki akarom fejezni azt a szomorúságot, amit lelkünkben a Vezérigazgató Úr levelének hatása alatt érzünk.

A kezelési bizottság utolsó évei elválaszthatatlanul össze vannak kapcsolva a Vezérigazgató Úr személyével. Már mint a költségvetési osztály, később pedig mint az A. főosztály vezetője, lenyűgöző tekintéllyel vett részt a tanácskozásokban. Sok vitát az ő, sem kegyet, sem népszerűséget nem kereső, hanem az igazságot fel- és lefele bátran kimondó állásfoglalása döntött el. Amikor a Kormányzó Úrnak bölcsesége őt a posta élére állította és a rövidesen kitört háború az egvébként is nehéz vezérigazgatói tisztté terhet még súlyosabbá tette, egyáltalában nem szűnt meg a szociális kérdésekkel foglalkozni. Itt e körben felesleges felsorolni azokat az alkotásokat, amelyeket szociális téren a személyzetért már eddig is — és mily nehéz körülmények között — tett. Annyit azonban a történeti igazság

kedvéért hangsúlyoznom kell, hogy a vezérigazgatósága alatt megvalósított legtöbb szociális alkotás gondolata az ő agyában, helyesebben az ő szívében született. Azt szokták mondani a nagy tudósok és a nagy államférfiak, hogy a pihenést nem a dulce far niente-ben, az édes semmittevésben találják meg, — mert agyuk akkor sem tudna szabadulni a problémáktól, — hanem gyermekmesékhez, zenéhez fordulnak üdülés céljából. És azt hiszem, hogy Vezérünk, amikor a posta ezernyi gondjában kimerül, lelke felüldését a posta szociális problémáinak megoldásában keresi.

Ne gondoljuk tehát, hogy most, amikor az elnöki székét itthagyják, magunkra akar hagyni bennünket gondjainkkal. Nem, — ezzel az elhatározásával csak régi gondolatát kívánja megvalósítani. Már régóta hangoztatta ugyanis, hogy a jóléti alapítvány autonóm testület, amely az alkalmazottak filléreit és azokból alkotott intézményeket hivatott kezelni. Mint az autonóm testületnek külsőleg is élesen el kell választva lennie a posta hivatalos állami szervezetétől. Vezérigazgató Urunknak ezzel a lépésével bizottságunk autonóm jellege kétségtelenül még jobban kihangsúlyozódik. Mindnyájunknak éreznie kell azonban, hogy ugyanakkor az egyes tagokra nehezedő erkölcsi felelősség is megváltozik. A köztisztviség elsősorban kötelesség és csak másodsorban dísz, így tehát a nagyobb erkölcsi felelősséget vállalnunk kell.

Ebben az elgondolásban tisztelettel javaslom, hogy a kezelési bizottság mondja ki határozatilag a következőket:

Vezérigazgató Urunk elhatározását szomorúan, de tisztelettel tudomásul vesszük. Egyidejűleg Neki a jóléti alapítvány kezelési bizottságában, különösen annak elnöki tiszttségében kifejtett áldásos működéséért köszönetünket és soha el nem múló hálánkat fejezzük ki, biztosíthatjuk őt arról, hogy az elhatározásából reánk háramló nagyobb erkölcsi felelősséget áldozatos lélekkel vállaljuk.

Vezérigazgató-helyettes Urunkat azonos indokok vezették arra, hogy a bizottsági tagságáról lemondjon. Hálával emlékezve meg a működése alatt nyújtott értékes szaktanácsairól és lelkes támogatásáról, tisztelettel javaslom, hogy a Vezérigazgató-helyettes Úr elhatározását is szomorúan, de tisztelettel tudomásul vegyük és sok értékes támogatásért köszönetünket és hálánkat fejezzük ki."

A kezelési bizottság dr. Forster Károly bizottsági tag javaslatait egyhangú lelke-

sedéssel elfogadta és dr. Kuzmich Gábor elnöknek, valamint Aigner Dezső bizottsági tagnak köszönetét és háláját fejezte ki és az alapítvány céljai érdekében kifejtett odaadó munkásságuk emlékére egyhangú határozattal jegyzőkönyvileg örökítette meg.

Azután a bizottság Márfalvi Jenő bizottsági tagot közfelkiáltással egyhangúlag a kezelési bizottság elnökévé választotta.

Az újonnan megválasztott elnököt dr. Kiss Ödön bizottsági tag üdvözölte. Az üdvözlésre dr. Márfalvi Jenő a következőkben válaszolt:

„Nagy megtiszteltetés rám nézve a mélyen tisztelt Bizottság egyhangú határozata, amellyel engem dr. Kuzmich Gábor úr ömlesztésére utódként, az elnöki tisztségre megválasztott.

A kitüntető bizalmat megköszönve, abból folyó kötelességemnek ismerem, hogy minden erőmet és tudásomat az alapítvány szolgálatába állítsam.

Mint a kezelési bizottság tagjának módomban volt betekinteni az alapítványnak az egész postaszemélyzet érdekében folytatott közérdeklő munkájába. Ismerem a megvalósításra váró feladatokat és figyelemmel kísérem azokat a problémákat, amelyek a mai rendkívüli időkben felmerülnek és megoldásra várnak. E feladatok sokasága, szerteágazó volta és a megvalósítás elé tornyosuló nehézségek azonban nem riasztanak vissza attól, hogy a kötelességemet teljesítem.

A jóléti alapítvány ügyeinek elintézése nagy körültekintést, sok ismeretet, alapos elmélyedést és felelősségérzetet kíván. Ezeknek a követelményeknek csak akkor tudok megfelelni, ha mindenben elődöm, dr. Kuzmich Gábor ömlesztésére példáját, az elnöki székében világosan megjelölt utat követem s az általa kijelölt célokat igyekszem megvalósítani. Ez az én programom.

A Vezérigazgató Úr mint a kezelési bizottság elnöke pártatlansággal, a bizottsági tagok véleményének teljes tiszteletbentartásával, a kényszernek még a látszatát is elkerülve vezette a tárgyalásokat. A hozott határozatokban sohasem az elnök, hanem mindig a bizottság együttes akarata érvényesült. Az elnöki tiszttségnek ily módon való gyakorlása olyan tárgyalási szellemet honosított meg a bizottságban, amelyet csak a legmagasabb bíró-testületekben találhatunk meg. Ezt a példát követni igyekszem.

Nehéz és felelősségteljes munkámhoz kérem a t. Bizottság támogatását és közö-

sen végzendő munkánkra Isten áldását kérem.”

Ezután a bizottság a Budapesten szolgálót teljesítő postaszemélyzet tüzelőanyag szükségletének biztosítására vonatkozó előterjesztést tárgyalta.

A szegedi postaigazgatóság vezetőjének búcsúztatása és az új vezető beiktatása. Meleg ünnepség keretében búcsúztatták Szegeden az igazgatósági kerület nyugalomba vonuló vezetőjét, Szüts Endre postafőigazgatót és iktatták be tisztebe az új vezetőt, nyéki Végh Károly postafőigazgatót. Az ünnepségen Kuzmich Gábor dr. vezérigazgató urunk is megjelent Rátz Alfonz dr. postafőigazgató kíséretében.

Szüts Endre hálátelt szavakkal üdvözölte az igazgatóságnál megjelent Vezérigazgató Urat, ki a mai nehéz és felelősségteljes időben is szakított arra időt, hogy a szegedi postaigazgatóság őrsváltásánál személyesen megjelenjen.

A Vezérigazgató Úr meleg szavakkal búcsúztatta a távozó vezetőt. „A tisztviselői életnek két fontos vezérlő csillaga van — mondotta többek között — az egyik az igazságot, a másik a kartársi szeretet.” Örömmel állapította meg, hogy a távozó vezetőnél mind a kettőt megtalálta. Majd

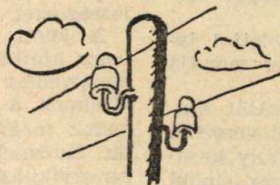
átnyújtotta Szüts főigazgatónak a nyugdíjazási rendeletét. Ezután Végh Károlyt üdvözölte, mint a szegedi postaigazgatóság új vezetőjét. Kifejtette, hogy a két főelvet, amelyet az előző beszédében már említett, parancsoló elvként állítja az újonnan megbízott vezető elé. Ugyanakkor átnyújtotta a részére kiállított megbízó rendeletet.

A Vezérigazgató Úr szavai után Végh Károly köszönte meg a kitüntetést és bizalmat, ígéretet téve arra vonatkozólag, hogy minden erejével azon lesz, hogy erre érdemes legyen.

Elbúcsúztatta a Vezérigazgató Úr az igazgatóság vezetőjének helyettesét, Sebestyén István igazgatót is, aki szolgálati éveinek leteltével szintén nyugalomba vonult; azután átadta dr. Mojzes Tihamér igazgatónak a helyettesi megbízatásra vonatkozó rendeletet.

Mojzes Tihamér igazgató megköszönte a megbízatást, a kerület egész személyzetének nevében még egyszer búcsút vett a távozó vezetőtől és helyettesétől, köszöntötte az új vezetőt a személyzet bizalmáról és hűségéről biztosítva. Kérte továbbá, hogy fogadja szeretetében és atyai gondoskodásába alárendeltjeit.

Végh Károly főigazgató búcsúszavaival ért véget a meleg ünnepség.

SZERKESZTŐSÉG:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. II. 204. TÁVBESZÉLŐ: 150—597.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK: (Társszerkesztő)

XI. VÁSÁRHELYI PÁL-U. 4/6. TÁVBESZÉLŐ: 258—280.

KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. IV. 432. TÁVBESZÉLŐ: 156—841.

Előfizetési ár évi 10 P. Postai alkalmazottaknak évi 5 P.

Felelős kiadó: DR. LUKÁSZ ALFONZ m. kir. postatitkár.
